

TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI
FAKULTA PEDAGOGICKÁ

Katedra sociálních studií a speciální pedagogiky

Studijní program: Sociální práce

Studijní obor: Penitenciární péče

Kód oboru: 7502R023

Název bakalářské práce:

**DROGOVÁ PROBLEMATIKA A KRIMINALITA
MLADISTVÝCH V PRAZE**

***DRUG PROBLEM AND CRIMINALITY OF ADOLESCENT
IN PRAGUE***

Autor:

Petr Teplárek
Lagnovská 410
742 83 Klimkovice

Podpis autora: _____

Vedoucí práce: Mgr. Kateřina Sýkorová

Počet:

stran	obrázků	tabulek	grafů	zdrojů	příloh
63	0	10	12	31	2 + 1 CD

CD obsahuje celé znění bakalářské práce.

V Liberci dne: 30.4.2008

Prohlášení

Byl jsem seznámen(a) s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) nezasahuje do mých autorských práv užitím mé bakalářské práce pro vnitřní potřebu TUL.

Užiji-li bakalářskou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědom povinnosti informovat o této skutečnosti TUL; v tomto případě má TUL právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Bakalářskou práci jsem vypracoval samostatně s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím bakalářské práce a konzultantem.

V Liberci dne:

Podpis:

Poděkování

Děkuji upřímně Mgr. Kateřině Sýkorové, vedoucímu bakalářské práce, za odborné vedení při zpracování této práce, za její trpělivost a cenné rady a připomínky.

Název BP: Drogová problematika a kriminalita mladistvých v Praze

Název BP: Drug problem and criminality of adolescent in Prague

Jméno a příjmení autora: Petr Teplárek

Akademický rok odevzdání BP: 2008

Vedoucí BP: Mgr. Kateřina Sýkorová

Resumé:

Bakalářská práce se zabývala drogovou problematikou a kriminalitou drogově závislých mladistvých v regionu Prahy. Práce vycházela z předpokladů, že existuje statisticky významný vztah mezi užíváním psychoaktivních látek a kriminalitou mladistvých v Praze, a že nejméně polovina drogově závislých mladistvých, kterými se zabývá a vyšetřuje Policie České republiky a kteří páchají trestnou činnost, pochází z rodin, kde má alespoň jeden z rodičů záznam v trestním rejstříku. Jejím cílem bylo provést analýzu policejních statistik a zjistit, jaký je vztah mezi užíváním psychoaktivních látek a pácháním kriminality mladistvých v Praze. Práci tvořily dvě stěžejní oblasti. Jednalo se o část teoretickou, která pomocí zpracování a prezentace odborných zdrojů objasňovala základní pojmy a teoretické přístupy k vybranému tématu. Snažili jsme se popsat a určit dynamické souvislosti mezi pozorovanými jevy. Bylo důležité popsat také zvláštnosti trestního řízení proti mladistvým a postup při řízení podle specifických právních předpisů. Praktická část zjišťovala pomocí analýzy statistik a spisové dokumentace 100 případů, jaký je vztah mezi užíváním psychoaktivních látek a pácháním kriminality mladistvých v Praze za období let 2006 a 2007. Výsledky potvrdily, že mladiství pachatelé páchali trestnou činnost nejčastěji pod vlivem alkoholu.

Klíčová slova:

Droga, psychoaktivní látka, závislost, kriminalita, mladistvý, rodina, prevence.

Summary:

Bachelor thesis was concerned about the problem of the criminal action of adolescent drug addicts in Prague. It works on presumption of statistically important relation between using psychoactive substances and adolescent criminality in Prague and that at the least one half of drug addicted adolescents monitored by the police of Czech republic as criminally active comes from families where at least one parent already has active criminal record. The aim of the thesis was to analyze police statistics and find out what is the relation between using psychoactive substances and criminal acts of adolescents in Prague. The thesis contains two elemental sections. First, theoretical part explains basic descriptions and theoretical courses of actions, relevant to chosen topic. We aimed to describe certain dynamic correlations between observed relations. It was also important to describe particular police competencies and investigation and court decision making process when dealing with adolescents due to relevant legal frame. In the practical part we operated with police statistic data as well as 100 criminal causes documentation. We had identified relation between drug addiction and criminality of adolescent in Prague for the period of year 2006 to year 2007. The research results confirmed that adolescent criminals perform criminal act under influence of alcohol.

Keywords:

Drug, psychoactive substance, addiction, criminality, adolescent, prevention.

OBSAH

1 Úvod	7
2 Teoretická část	9
2.1 Psychoaktivní látky – drogy	9
2.2 Základní rozdělení drog	9
2.3 Jednotlivé skupiny a druhy drog	10
2.4 Typy závislosti na psychoaktivních látkách	14
2.4.1 Psychická závislost	15
2.4.2 Fyzická závislost	15
2.5 Vznik a vývoj drogové závislosti	16
2.6 Faktory ovlivňující užívání psychoaktivních látek	17
2.6.1 Sociální faktory	17
2.6.2 Biologické faktory	18
2.6.3 Psychologické faktory	18
2.7 Důsledky závislostí	19
2.7.1 Vnější projevy drogově závislých osob	19
2.7.2 Vnitřní projevy drogově závislého	20
2.7.3 Abstinenční syndrom	20
2.8 Uživatel - osobnost toxikomana	21
2.9 Osobnost mladistvého toxikomana	22
2.10 Trestná činnost a drogová závislost	23
2.11 Kriminalita mladistvých	23
2.12 Specifické znaky kriminality mladistvých	24
2.13 Nejčastější druhy kriminality mladistvých	25
2.13.1 Násilná a mravnostní trestná činnost	25
2.13.2 Majetková trestná činnost	26
2.13.3 Sprejeři a graffiti	26
2.13.4 Rasově motivovaná trestná činnost	27
2.13.5 Drogová trestná činnost	27
2.14 Zvláštnosti trestního řízení u mladistvých	28
2.14.1 Odpovědnost mládeže za protiprávní činy	28
2.14.2 Činnost Probační a mediační služby	28
2.14.3 Spolupráce Policie České republiky a Probační mediační služby	29

2.15	Prevence kriminality mladistvých	31
2.16	Protidrogová prevence.....	32
2.16.1	Primární prevence.....	32
2.16.2	Sekundární prevence	33
2.16.3	Terciální prevence	33
3	Praktická část.....	35
3.1	Charakteristika regionu a prostředí výzkumu.....	35
3.2	Cíl praktické části	36
3.3	Stanovené předpoklady	37
3.4	Použité metody	37
3.5	Popis výzkumného vzorku	38
3.6	Statistické zpracování nápadu trestné činnosti.....	39
3.7	Analýza a interpretace poznatků z průzkumu	42
3.7.1	Pohlaví a věk	42
3.7.2	Národnost mladistvého pachatele.....	43
3.7.3	Druh užívané psychoaktivní látky	43
3.7.4	Druh spáchané trestné činnosti mladistvým	44
3.7.5	Užívání psychoaktivních látek rodiči	46
3.7.6	Funkčnost rodiny	47
3.7.7	Vzdělání rodičů	48
3.7.8	Zaměstnanost rodičů.....	49
3.7.9	Kriminalita rodičů	51
3.8	Vyhodnocení předpokladů a shrnutí získaných výsledků	54
4	Závěr	57
5	Seznam použitých zdrojů	58
6	Seznam příloh	61
	Příloha č. 1: Výstup hloubkové analýzy	
	Příloha č. 2: Česká republika – ceny OPL 2007	

1 Úvod

Tématem předložené bakalářské práce je kriminalita drogově závislých mladistvých. Toto téma je pro mne zajímavé hlavně proto, že problematika mladistvých je charakteristická svou latencí, specifickým jednáním mladistvých pachatelů a využíváním zvláštních postupů při vyšetřování trestných činů. V současnosti již existuje dostatečně vypracovaná metodika k problematice trestné činnosti mládeže. Významný podíl sehrálo zejména přijetí zákona o Probační a mediační službě a zákona o soudnictví ve věcech mládeže a změna předpisů, které s přijetím těchto zákonů souvisí.

Ve spojení s drogami roste kriminalita mladistvých pachatelů. Jedná se o trestné činy spáchané pod vlivem drog za účelem získání prostředků na získání drog nebo trestné činy zaměřené na nedovolenou výrobu, držení a distribuci drog za účelem zisku. Patří sem zejména násilná, mravnostní, majetková, rasově motivovaná trestná činnost a trestná činnost v souvislosti s drogami. Trestná činnost mladistvých musí mít zvláštní postavení vedle ostatní trestné činnosti, protože osoby z řad mladistvých, které páchající trestnou činností, nejsou často samy schopné rozpoznat nebezpečnost svého jednání pro společnost.

Velký vliv na zneužívání návykových látek má bezesporu otevřená drogová scéna, která vznikla počátkem devadesátých let. V současné době je věk jedinců, kteří přicházejí do styku s drogou, kolem 12 až 15 let. Většina z nich má svou první zkušenost s opiáty jako je heroin nebo stimulačními drogami jako je pervitin. Mládež se setkává s drogami v období, kdy si teprve začínají vytvářet vlastní názory a pohled na svět. Velký vliv na rozvoj osobnosti má rodina a prostředí, ve kterém mladistvý jedinec vyrůstá. Později je to vliv kamarádů a party.

Dalším nebezpečím je vznik drogové závislosti. U závislých jedinců pozorujeme změnu v myšlení, jednání a chování. Veškeré jednání směřuje k obstarání drogy. V počátku závislosti dochází k rozprodávání svého majetku a majetku blízkých osob. Později dochází k páchání drobných přestupků a trestných činů.

Stát se snaží předcházet kriminalitě mladistvých a zneužívání drog systémem preventivních opatření. Vhodným řešením je prevence rizikových skupin dětí, mládeže a

mladistvých. Důležitá je spolupráce krizových a protidrogových center se státními organizacemi a preventivní činnost státních a nestátních organizací. Další variantou je represe pomocí státních orgánů činných v trestním řízení. Je však nutné říci, že samotná represe, ale ani prevence není řešením. Obě tyto formy by se měly vzájemně doplňovat.

V bakalářské práci vycházíme ze dvou hlavních předpokladů. V prvním z nich předpokládáme, že existuje statisticky významný vztah mezi užíváním psychoaktivních látek a kriminalitou mladistvých v Praze. Dalším předpokladem je, že nejméně polovina drogově závislých mladistvých, kterými se zabývá a vyšetřuje Policie České republiky a kteří páchají trestnou činností, pochází z rodin, kde má alespoň jeden z rodičů záznam v trestním rejstříku.

Bakalářská práce je rozdělena na dvě části. V úvodních kapitolách teoretické části popisují, co jsou to psychoaktivní látky, uvádím základní rozdělení drog podle jejich účinku na jedince, typy závislosti a faktory, které vedou k užívání psychoaktivních látek, kdo je toxikoman a co je abstinenční syndrom. V další části se věnuji charakteristice trestné činnosti mladistvých a rozbírám její jednotlivá specifika a druhy kriminality především na podkladě literatury a zkušeností z policejní praxe. Zde je důležité popsat také zvláštnosti trestního řízení proti mladistvým a postup při řízení podle specifických právních předpisů. Následuje popis součinnosti a spolupráce na úseku mládeže a nakonec se zabývám prevencí kriminality mladistvých a protidrogovou prevencí.

Předložená bakalářská práce není zaměřena na řešení drogové problematiky. Cílem praktické části je provést analýzu policejních statistik a zjistit, jaký je vztah mezi užíváním psychoaktivních látek a pácháním kriminality mladistvých v Praze. Text poukazuje na vysokou nebezpečnost drogové závislosti a kriminálního jednání mladistvých.

V praktické části se zaměřuji na stav drogové scény v Praze a porovnávám data z policejních statistik a jednotlivé případy různých druhů kriminality mladistvých, kteří byli závislí na psychoaktivních látkách od začátku roku 2006 do konce roku 2007. Práci jsem vypracoval tak, aby byla srozumitelná i pro člověka, který není odborníkem na popsanou problematiku.

2 Teoretická část

2.1 Psychoaktivní látky – drogy

Obecně můžeme říci, že drogou je vše, co v životě jedince zaujímá výsadní postavení, a okolím, často i samotným jedincem, je tento vztah chápán jako ne zcela normální. Jako psychoaktivní označujeme látky, které po aplikaci mění psychický stav, obvykle subjektivně žádoucím způsobem.¹ Samotné slovo droga původně označovalo látku rostlinného či živočišného původu obsaženou v lécích. Droga zde byla tedy chápána jako jakákoli rostlinná látka mající účinek na lidský organismus a to jak pozitivní, protože léčí, hojí, či léčit a hojit pomáhá, tak opačný, protože může i škodit způsobit otravu, poškození organismu, či dokonce přivodit smrt.²

Jedna z definic v odborné literatuře označuje drogu jako každou látku, ať již přírodní či syntetickou, která splňuje dva základní požadavky, a to, že má tzv. psychotropní účinek, tzn. ovlivňuje nějakým způsobem naše prožívání okolní reality, mění naše vnitřní naladění, působí na naši psychiku. Jako druhý požadavek lze chápat skutečnost, že může vyvolat závislost.³ Závislost se projevuje silnou touhou látku užívat, potížemi v kontrole užívání látky, zvýšenou tolerancí k účinkům látky a pokračování v užívání látky navzdory o důkazu škodlivých následků.⁴

2.2 Základní rozdělení drog

S drogami se setkáváme v každodenním životě. Užívání některých drog společnost toleruje. Do této skupiny patří např. čaj, káva alkohol, cigarety. Tyto látky patří do skupiny látek, u kterých je riziko spojené s jejich konzumací považováno za přijatelné. Dále jsou látky, které naše česká společnost netoleruje. Tato skupina je pak označována jako skupina tvrdých, těžkých a nelegálních drog. U této skupiny látek je riziko užívání tak vysoké, že se

¹ VÁGNEROVÁ, M. *Psychopatologie pro pomáhající profese: Variabilita a patologie lidské psychiky*. 1. vyd. Praha: Portál, 1999, s. 288.

² HERMOCHOVÁ, S. VAŇKOVÁ, J. DRLÍKOVÁ. E. *Aplikovaná sociální psychologie*. 2. vyd. Praha: Grada, 2000, s. 147.

³ HERMOCHOVÁ, S. VAŇKOVÁ, J. DRLÍKOVÁ. E. *Aplikovaná sociální psychologie*. 2. vyd. Praha: Grada, 2000, s. 147.

⁴ Srovnej v kapitole číslo 5.

je společnost snaží eliminovat. Tzv. tvrdé drogy se člení na skupiny podle jejich účinků na psychiku člověka a v rámci daných skupin.

2.3 Jednotlivé skupiny a druhy drog

V následující kapitole popisují členění drog podle jejich účinku na psychiku člověka a zdravotní problémy, které jejich užívání může způsobit. Dále se zmíním o rizicích, která s sebou užívání těchto látek přináší. Porozumění dané tématice je v kontextu bakalářské práce důležité proto, aby si čtenář představil, jak jsou jednotlivé druhy drog nebezpečné a jak účinkují na organismus a jaká je jejich cena na trhu, což přímo souvisí s kriminalitou, která se na drogy a jejich užívání váže.⁵

První je skupina drog označovaných jako **opiáty**. Obecně lze jejich účinek charakterizovat jako celkově zklidňující. Po aplikaci drogy nastává u konzumenta pocit příjemného uvolnění a zklidnění, příjemného pasivního prožívání okamžiku, spojeného s odstraněním naléhavosti problémů běžného života.⁶ Jako základ pro výrobu opiátů slouží nezralé makovice, ze kterých po nařiznutí začne vytékat žlutozeleně zabarvená šťáva, která na vzduchu zasychá v hnědou, beztvářou hmotu kterou je surové opium.⁷ Z takto získaného surového opia se pak chemickou cestou získávají mimo jiné také morfin a kodein, přičemž chemickým procesem vzniká z morfinu heroin. Opiáty byly v České republice zastoupeny již od sedmdesátých let dvacátého století, a to ryze českou drogou označovanou jako braun, která je derivátem kodeinu, získaného ze surového opia. Pro opiáty je typický vznik fyzické závislosti. Způsoby aplikace opiátů jsou intravenózní cestou, to znamená injekčně přímo do žíly nebo kouřením přes alobal. Závislost vzniká už po několika dávkách a potřeba dalšího užití drogy je tak značná, že závislý jedinec je schopen kriminálního jednání za jediným účelem a tím je získání další drogy.

Další skupinou jsou **drogy stimulační**. Jedná se o drogy, jejichž základním efektem je celková stimulace, povzbuzení.⁸ V tomto případě se jedná o drogu známou pod označením pervitin, respektive metamfetamin. Stejně jako braun byl i pervitin ilegálně

⁵ Srovnej v Příloze č. 2 Česká republika – ceny OPL.

⁶ PRESL, J. *Drogová závislost, může být ohroženo i vaše dítě?* 1. vyd. Praha: Maxdorf, 1994, s. 24.

⁷ PRESL, J. *Drogová závislost, může být ohroženo i vaše dítě?* 1. vyd. Praha: Maxdorf, 1994, s. 23.

⁸ PRESL, J. *Drogová závislost, může být ohroženo i vaše dítě?* 1. vyd. Praha: Maxdorf, 1994, s. 15.

vyráběn již dávno před rokem 1989. Pervitin je tradiční česká droga. Na její výrobu nejsou potřeba velké finanční náklady a její výroba je poměrně jednoduchá. Pervitin je vlastně metamfetamin, který patří do skupiny plně syntetických látek se silným psychostimulačním účinkem.⁹ Právě tato látka způsobuje v psychice konzumenta změny, které na jedné straně vedou k celkovému povzbuzení, odstranění únavy, pocitu zvýšení psychické i fyzické výkonnosti, dochází k celkovému zrychlení psychiky a nabídce představ, euforizaci.¹⁰ Jako prostředek k výrobě pervitinu slouží efedrin nebo jakýkoliv výrobek, který jej obsahuje. Samotná výroba je pak relativně snadnou záležitostí, dokonce pro ni není třeba ani laboratorních podmínek. Pervitin je možné vyrobit doslova v domácích podmínkách s prostředky, které jsou běžně volně k dostání v obchodech. Způsob aplikace pervitinu je šňupáním nebo injekčně přímo do žíly.

Nejznámější stimulační drogou je látka získávaná z listů keře koka známá pod označením **kokain** nebo silnější koncentrace kokainu označována jako **crack**. Tradice užívání, respektive zneužívání této látky je velice dlouhá a v některých jihoamerických státech je dokonce součástí kulturního odkazu předků. V současné době je na našem území kokain rozšířen méně než například pervitin či heroin, a to zejména díky své vysoké ceně oproti jiným obdobně působícím drogám.¹¹ Kokain je v současné době v České republice drogou spíše pro bohaté. Samotný crack se získává poměrně levnou a snadnou cestou z kokainu. Jeho hlavní nebezpečí spočívá v tom, že k navození stejného účinku je zapotřebí podstatně menší množství účinné látky než u kokainu. V současné době se kokain aplikuje tzv. šňupáním.

V současné době je jednou z nejužívanějších drog mezi mladou generací droga známá jako **extáze**. Její aplikace je snadná, polyká se ve formě tablet. Na ilegálním trhu se vyskytuje nejčastěji ve formě tabletek různé barvy a velikosti s vylisovaným obrázkem, objevují se však i kapsle naplněné práškem. Extáze je, podobně jako methamfetamin, látka s psychostimulačním účinkem. Vedle svého stimulačního účinku podobného tomu u amfetaminů obvykle vyvolává příjemné, snadno kontrolovatelné emoční stavy s relaxací a bez pocitů strachu, pocitu štěstí a blaha, což může být někdy provázeno halucinacemi.¹²

⁹ ŠEJVL, J. *Moralita uživatelů drog* Bulletin NPDC. č. 2/2002., ročník 2002, Praha, s. 27.

¹⁰ PRESL, J. *Drogová závislost, může být ohroženo i vaše dítě?* 1. vyd. Praha: Maxdorf, 1994, s. 16.

¹¹ Srovnaj cenu kokainu s ostatními psychoaktivními látkami v Příloze č. 2 Česká republika – ceny OPL.

¹² HYNIE, S. *Psychofarmakologie v praxi*, 1. vyd. Praha: 1995, s. 238.

Konzumenti extáze jsou schopni protancovat celou noc bez pocitů únavy. Mezi další účinky užití extáze patří skřípání zubů, tuhnutí dásní, zvýšené svalové napětí, rozmazané vidění a druhý den po užití se zpravidla dostávají stavy připomínající kocovinu. Tyto stavy mohou mít za následek nespavost, ztrátu rovnováhy a bolesti hlavy. Dalšími příznaky jsou žízeň, kterou ovšem uživatel nepocituje, rozšířené zornice, zrychlený tep a zmatenost. Při předávkování může dojít k dehydrataci. Důvodem předávkování je, že jedinec očekává účinek drogy okamžitě. Ten se však dostaví asi do půl hodiny po aplikaci drogy. Pokud si vezme během této doby další dávky, může nastat vážně poškození zdraví až smrt. Po dlouhodobém užívání této drogy se uživatel vystavuje celé řadě zdravotních problémů zejména spojených s podvýživou, neboť extáze potlačuje chuť k jídlu. Dále zvyšuje velkou měrou náchylnost ke chřipkovému onemocnění, bolestem krku. Po prudkém vysazení se mohou objevit deprese. K aplikaci drogy dochází konzumací tablet extáze.

Další skupina drog je označována pojmem **halucinogeny**. Jedná se o skupinu drog přírodních a syntetických, jejichž základním efektem při požití je změna vnímání. Vnímání je porušeno do různé hloubky a intenzita změny může vyvolat obraz toxické halucinatorní psychózy – závažného stavu srovnatelného s těžkými duševními onemocněními i smrt.¹³ Abstinenci syndrom se u této skupiny drog ve své typické podobě prakticky nevyskytuje, nedochází ani k fyzickému poškození organismu. Účinky na psychiku uživatele jsou často nevypočitatelné a mohou vést i k trvalejšímu poškození. Snad nejznámějším představitelem uvedené skupiny drog je LSD. Jedná se o derivát kyseliny lysergové. Na trhu se vyskytuje převážně ve formě tzv. tripů, které se k nám zpravidla dovážejí. Po užití LSD dochází ke stavům výrazné euforie, kterou později vystřídají silné deprese, pocity bezradnosti. I zde však velmi záleží na konkrétních dispozicích konkrétního uživatele. Dalšími nežádoucími následky užívání LSD je narušení prostorové orientace, dostávají se pocity na zvracení, vnitřního chvění a sucha v ústech a zejména halucinace. Za nejzávažnější následek, který užíváním, respektive nadužíváním LSD vzniká je považován tzv. flash back, tedy stav kdy po déle trvající abstinenci od drogy náhle dochází k subjektivnímu prožitku další intoxikace, aniž by uživatel skutečně drogu užil. Do této skupiny drog patří také tzv. houbičky - lysohlávky a další látky z řad léčiv.

Velmi oblíbenou skupinou drog jsou v České republice **kanabionidy**, mezi něž patří

¹³ PRESL, J. *Drogová závislost, může být ohroženo i vaše dítě?* 1. vyd. Praha: Maxdorf, 1994, s. 39.

konopí seté a jeho produkty. Existují různé formy, lišící se obsahem pryskyřice a množstvím účinné látky – THC (delta-9-tetrahydrocannabinol).¹⁴ Z konopí se získávají dva hlavní kannabisové produkty, a to marihuana a hašiš které patří mezi nejčastěji zneužívané drogy v České republice. Jako hašiš označujeme zasmolenou a zformovanou pryskyřici ze samčích rostlin konopí, zatímco sušené a jinak upravené listy a květenství stejné rostliny jsou označovány jako marihuana.¹⁵ Někteří označují marihuanu a hašiš za drogy, které jsou příčinou vzniku závislosti a jsou prvním krokem k užívání „tvrdých“ drog. Mezi hlavní účinky marihuany patří změny vnímání, myšlení a citění až akutní psychotický stav se ztrátou orientace zejména v čase a místě. Při vysokých dávkách dochází k bludné symptomatologii. Lze vyzorovat změny nálad od pláčivosti až k agresi.¹⁶ Poškozena bývá zejména paměť, koncentrace pozornosti a prodlužuje se reakční čas. K užívání marihuany dochází inhalací do plic kouřením společně s tabákem nebo pomocí vodní dýmky. Někdy bývá droga přidávána do potravin ve formě oleje, ze kterého je možné vyrobit různé druhy pečiva nebo do tekutin jako je mléko.

Oblíbenými látkami, které mladí lidé užívají jsou **organická rozpouštědla**, která jsou nejčastěji ve formě roztoku nebo spreje. Na volném trhu jsou snadno dostupná a levná. Mezi nejčastěji zneužívané látky patří toulén, benzín a různé čisticí přípravky. Hlavními příznaky užívání jsou závratě, ospalost, rozmazaná řeč, impulsivnost, zvýšená dráždivost a případné bludy a halucinace. Může nastat zhoršené myšlení a delirium. Stav akutní intoxikace trvá od několika minut až po hodiny.¹⁷

Velmi nebezpečné je zneužívání různých druhů **léků**. Lidé začínají brát léky při příznacích určité nemoci. Někteří je využívají jako dočasné řešení například při zvýšeném stresu, nedostatku spánku nebo naopak v případech, kdy nemohou usnout. Toto jednání považují za dočasné řešení vzniklého problému. Po určité době se snaží s užíváním léků přestat a zjišťují, že to není tak snadné. Vlivem ábusu těchto látek dochází k navození útlumu, zpomalení celkové reaktivity, k narušení výkonu, zhoršení koncentrace pozornosti a paměti. Běžné jsou poruchy myšlení a výkyvy emočního ladění.¹⁸ Při dlouhodobém užívání

¹⁴ Encyklopedie psychotropních rostlin. Dostupné z www.biotox.cz/enpsyro/pj3pcancel.html. (10. 12. 2007).

¹⁵ PRESL, J. *Drogová závislost, může být ohroženo i vaše dítě?* Praha: Maxdorf, 1994, s. 31.

¹⁶ ŠEJVL, J. *Bulletin NPDC č. 2/2002*. Morality uživatelů drog, 2002, Praha, s. 30.

¹⁷ HYNIE, S. *Psychofarmakologie v praxi*, 1. vyd. Praha: 1995, s. 239.

¹⁸ VÁGNEROVÁ, M. *Psychopatologie pro pracovníky policie a vězeňské služby*, 2. díl. 1. vyd. Liberec: 2003, s. 83.

vzniká psychická i fyzická závislost. Mezi nejčastěji zneužívané léky patří například rohypnol, diazepam a různé léky proti depresím.

Alkohol patří mezi psychoaktivní látky, které jsou zneužívány nejvíce. Je to dáno především tím, že pití alkoholu se u nás stalo tradicí. Je součástí všech večírků a mezi mladými lidmi velmi oblíben. Alarmující je, že první zkušenosti s alkoholem mají už děti na základních školách. Alkohol je přirozenou součástí našich životů a i když patří do skupiny nelegálních drog, je společností tolerován. Vliv na konzumaci alkoholu má také nízká cena a jeho dostupnost na trhu. Alkohol je možné koupit v každé prodejně potravin, na sportovních utkáních, večírcích. Na trhu se objevují nelegálně vyráběné druhy alkoholu. Nebezpečí užívání takového alkoholu spočívá v jeho neodborné výrobě. Hrozí značné riziko poškození zdraví. Závislost vzniká jako následek dlouhodobého, pravidelného nadužívání alkoholu. Rozvíjí se zpravidla několik let, délka vývoje závislosti je individuálně různá. U mladistvých se vytvoří rychleji, někdy již za několik měsíců.¹⁹

2.4 Typy závislosti na psychoaktivních látkách

Syndrom závislosti lze definovat jako soubor psychických a somatických změn, které se vytvoří jako důsledek opakovaného užívání psychoaktivní látky. Jako psychoaktivní označujeme látky, které mohou měnit psychický stav, obvykle subjektivně žádoucím způsobem.²⁰ Diagnóza syndromu závislosti se dle MKN-10 stanovuje, pokud po dobu alespoň jednoho měsíce, nebo opakovaně v kratších obdobích během posledních dvanácti měsíců, došlo nejméně ke třem z následujících jevů:²¹

- silná touha nebo puzení užívat látku – takzvané chutě
- potíže v kontrole užívání látky – *např. když mám obtíže neužít látku, i když vím, že mám nějaké povinnosti (pracovní, studijní i další); když si dopředu řeknu, že užiju jen určité množství, ale pak to nedodržím apod.*
- somatický (tělesný) odvykací stav, nebo užívání látky se záměrem zmírnit odvykací příznaky

¹⁹ VÁGNEROVÁ, M. *Psychopatologie pro pracovníky policie a vězeňské služby*, 2. díl. 1. vyd. Liberec: 2003. s. 71.

²⁰ VÁGNEROVÁ, M. *Psychopatologie pro pracovníky policie a vězeňské služby*, 2. díl. 1. vyd. Liberec: 2003. s. 66.

²¹ Centrum poradenství pro mládež a rodiny. Dostupné z www.prevcentrum.cz/cz/cpmr/info-pro-klienty. (10. 12. 2007).

- zvýšená tolerance k účinku látky – musím užívat stále větší množství drogy, abych dosáhl/a kýženého a srovnatelného účinku

- narůstající redukce jiných zálib a zájmů mimo užívání látky a zvýšení množství času nutného k získání látky, nebo zotavení se z jejích účinků

- pokračování v užívání látky navzdory jasnému důkazu škodlivých následků – *např. když nadále užívám, i když mě kvůli tomu vyhodili z práce, školy, rozešel se se mnou partner/partnerka, mám zdravotní potíže, potíže se soudy, dluhy apod.*

Psychoaktivní látky mají různé účinky a vyvolávají různý typ závislosti.²²

2.4.1 Psychická závislost

O psychické závislosti můžeme říci, že se jedná o stav vzniklý podáváním drogy a projevující se různým stupněm přání drogu požívat.²³ Tento stav se může mít formu od pouhého přání až po nutkání drogu užívat. Člověk ji ani požívat nechce a považuje své jednání za nerozumné. Psychická závislost na droze je vlastně často závislostí na některé okolnosti, které požívání drogy provázejí jako je společnost, doba nebo prostředí. Když je přerušeno užívání drogy neměly by se dostavovat žádné tělesné abstinенční příznaky. Projevy psychiky jsou doprovázeny i projevy fyzickými - třesem, pocením atd., tedy klamnými abstinенčními příznaky. Nelze pominout, že psychická závislost je nejsilnějším faktorem, který vede k zneužívání drogy, tedy nejčastěji k její opětovné nadměrné konzumaci.

2.4.2 Fyzická závislost

Fyzická závislost je takový stav organismu, který se po dlouhodobějším a častém užívání psychotropní látky přizpůsobil této látce, zahrnul ji do svého metabolismu a vytvořil si na ni jakousi „pseudopotřebu“, takže na její nedostatek reaguje poruchou. Tato porucha je označována jako „abstinенční příznak“. Abstinенční příznaky se projevují u všech typů psychotropních látek, liší se jen intenzitou, počínaje nepříjemným subjektivním prožitkem

²² VÁGNEROVÁ, M. *Psychopatologie pro pomáhající profese: Variabilita a patologie lidské psychiky*. 1. vyd. Praha: Portál, 1999. s. 289.

²³ VÁGNEROVÁ, M. *Psychopatologie pro pracovníky policie a vězeňské služby*, 2. díl. 1. vyd. Liberec: 2003. s. 67.

u nedostatku kofeinu, nikotinu až po ohrožení života při nedostatku morfinu.²⁴

2.5 Vznik a vývoj drogové závislosti

Na vývoj drogové závislosti se dá opět pohlížet z různých úhlů pohledu. Za začátek lze považovat období prvního setkání jedince s drogou. Jedinec s drogou experimentuje. Někdy je to z nudy nebo potřeba z důvodu úniku od problému. Pak dochází k občasnému užívání psychotropní látky, pouze příležitostně. Uživatel registruje změnu způsobenou drogou většinou jako příjemnou. Vyvolává v něm pocity uvolněnosti, štěstí, sebejistoty, zbavuje ho pocitu strachu a nejistoty.

O občasném užívání psychotropních látek hovoříme tehdy, nezasahuje-li do života jedince natolik, aby se objevilo rušivé chování ve vztahu ke zdraví jedince a mezilidským vztahům na straně jedné a na straně druhé nedochází k ohrožení celé společnosti poškozením její rovnováhy.²⁵

V další fázi hovoříme o pravidelném užívání psychotropní látky. Psychotropní látka je v těchto případech užívána pravidelně. Takový jedinec tvrdí, že drogy bere jen podle toho jak sám chce a že má situaci pod kontrolou. Skutečnost je však taková, že si tento stav pouze namlouvá.

Poté následuje fáze návykového užívání. Návyk na omamné a psychotropní látky je jeden z neškodlivějších. Jedinec je lhostejný ke všemu, co se netýká drog. Svůj návyk nijak neskrývá, na nikom a na ničem mu nezáleží. Nesnaží se udržet ani profesní a ani rodinné vztahy. Droga je pro něj jako jeho kamarád.

Poslední fází při užívání drog tzv. fáze terminální, kdy nadměrné užívání psychoaktivních látek poškozuje člověka biologicky, psychicky i sociálně, projevuje se narušením psychického i somatického zdraví, dochází k úpadku osobnosti a jediným zájmem

²⁴ HERMOCHOVÁ, S., VAŇKOVÁ, J., DRLÍKOVÁ, E., *Aplikovaná sociální psychologie*. 2. vyd. Praha: Grada, 2000. s. 150.

²⁵ HERMOCHOVÁ, S., VAŇKOVÁ, J., DRLÍKOVÁ, E., *Aplikovaná sociální psychologie*. 2. vyd. Praha: Grada, 2000. s. 147.

je získání potřebné dávky drogy.²⁶ S tímto je spojeno další sociálně patologické jednání jako je například kriminalita.

2.6 Faktory ovlivňující užívání psychoaktivních látek

Každý z nás si může vytvořit závislost na psychoaktivní látce. Významnou roli hrají faktory jako je stres, řešení problémů pomocí drog, podpora okolí při řešení problémů.

2.6.1 Sociální faktory

Mezi sociální faktory můžeme zařadit: sociální prostředí jedince, vrstevnickou skupinu a v neposlední řadě rodinu. Lze obecně konstatovat, že se problémy s drogovou závislostí často objevují v oblastech, které jsou sociálně a ekonomicky znevýhodněny a jsou charakteristické vysokou kriminalitou a velkým počtem nezaměstnaných. V takovém prostředí působí na mladého člověka více než jinde intenzivní stres, který je třeba nějak kompenzovat. Postupně se mění hodnotový žebříček ve vztahu k okolí i k vlastní osobě. Tlak vrstevnické skupiny je jistě jedním z působících faktorů vedoucích k užívání drog.²⁷ Obvykle je ten, kdo poprvé nabízí drogu, někdo z prostředí kamarádů, parta nebo spolužák ve škole. Jednotlivec se tak cíleně přizpůsobuje chování skupiny, aby jí byl přijat. Pokud je ve skupině užívání drog normální, jsou její členové vystaveni značnému tlaku k přijetí takového chování.

Značný vliv na mladého člověka má jeho vlastní rodina. Nejvíce jsou ohroženy děti z neúplných rodin nebo ty, které rodinné prostředí vůbec nepoznaly a obvykle prošly řadou náhradních a dětských domovů.²⁸ Mezi další sociální rizikové faktory patří porucha funkce rodiny, kde dítě není citově akceptováno ani vhodně vychováváno, kde chybí disciplína. Rodiče nadměrně užívající léky nebo alkohol a vytvářející sociální model způsobu řešení potíží.²⁹

²⁶ VÁGNEROVÁ, M. *Psychopatologie pro pracovníky policie a vězeňské služby*, 2. díl. 1. vyd. Liberec: 2003. s. 80.

²⁷ MATOUŠEK, O. KROFTOVÁ, A. *Mládež a delikvence*. 1. vyd. Praha: Portál, 2003. s. 84.

²⁸ MATOUŠEK, O. KROFTOVÁ, A. *Mládež a delikvence*. 1. vyd. Praha: Portál, 2003. s. 43.

²⁹ VÁGNEROVÁ, M. *Psychopatologie pro pomáhající profese: Variabilita a patologie lidské psychiky*. 1. vyd. Praha: Portál, 1999. s. 297.

2.6.2 Biologické faktory

O důležitosti biologických faktorů při vzniku náchylnosti k užívání a závislosti dosud neexistují žádné jednoznačné údaje. Nelze konstatovat, že někdo má vyšší vrozené dispozice k získání návyku a závislosti než druhý, případně že určité typy, rasy či etnika k zneužívání návykových látek inklinují více než jiné. Někdy se v této souvislosti můžeme setkat se zaměňováním biologických faktorů s kulturními a historickými případně i geografickými a demografickými.

Některé studie potvrzují rozdílnou dispozici k různým typům závislosti u mužů a žen. Ženy jsou mnohem citlivější na drogy než muži, závislost se u nich většinou vyvíjí rychleji. Často také ženy rychleji reagují na léčbu, současně ovšem mohou být fragilnější i v následném období abstinencí, nebo k relapsům dochází více v jiných situacích, než u mužů. Toxicita některých drog je naopak vyšší u mužů, než u žen. Závislosti na návykových látkách u mladistvých a u dětí se vyvíjejí obecně rychleji než u dospělých, průběh onemocnění je dramatictější mívá závažnější a trvalejší důsledky fyzické i psychické.³⁰ Je však obvyklé, že droga bývá prostředkem k dosažení cíle u jedinců požívačných, nezdrženlivých až sociopatických, nebo u osob přecitlivělých se sníženým frustračním prahem prostředkem k autoterapii úzkosti.³¹

2.6.3 Psychologické faktory

Nezanedbatelný vliv na možnost vzniku závislosti na návykových látkách mají osobnostní rysy jedince. Jako rizikové můžeme označit faktory jako jsou emoční prožívání, rozumové hodnocení, odchylky v oblasti autoregulace a rigidita reagování.³² Mezi další problémy patří útěky z domova, opakované napadání a hádky, sexuální násilí, krádeže, absence pocitu viny a lítosti, nespolehlivost a neschopnost empatie.³³

³⁰ FIŠEROVÁ, M. *Historie, příčiny a léčení drogových závislostí*. Stránky ústavu farmakologie 3. LF UK. Dostupné z www.old.lf3.cuni.cz/drogy/articles/zavislost_ol.htm. (10. 12. 2007).

³¹ ZAPLETAL, J. a kol. *Kriminologie*. 2. vyd. Praha: Policejní akademie ČR, 1995. s. 45-59.

³² VÁGNEROVÁ, M. *Psychopatologie pro pomáhající profese: Variabilita a patologie lidské psychiky*. 1. vyd. Praha: Portál, 1999. s. 298.

³³ MATOUŠEK, O. KROFTOVÁ, A. *Mládež a delikvence*. 1. vyd. Praha: Portál, 2003. s. 42-45.

U závislých toxikomanů se poruchy osobnosti objevují velmi často, ale je mnohdy velmi těžké určit, zda se porucha objevila již před užíváním drog, či je jedním z důsledků závislosti. Problém je o to závažnější, že ve většině případů se začíná s užíváním drog v období adolescence, kdy je osobnost jedince stále ještě nezralá a nevyhraněná. Při výzkumu drogových závislostí byly prokázány určité znaky osobnostních i přímo genetických predispozic k závislostem různých typů. Mezi lidmi závislými na drogách se nejčastěji objevují lidé zvědaví, vyhledávající nové zážitky, lidé, kteří rádi a hodně riskují.

Forenzně psychologické výzkumy ukazují, že mezi delikventními toxikomany v České republice převládají osoby s nižším intelektem, často s poruchami osobnosti ve smyslu psychopatie, s inadekvátním sebehodnocením - převážně sebezpřeceňováním.³⁴ Náchyllost ke vzniku závislosti mohou způsobovat i psychické poruchy, nejčastěji pak poruchy nálad a stavy úzkosti. Pro stavy deprese jsou typické poruchy spánku, nedostatek koncentrace, apatie, smutek, snadná unavitelnost a ztráta zájmu o obvyklé činnosti.³⁵

2.7 Důsledky závislosti

2.7.1 Vnější projevy drogově závislých osob

U drogově závislé osoby můžeme pozorovat změny, které nastávají jak v jednání jedince, tak v jeho chování samotném. Změny, které jsou pozorovatelné okolím, se dají rozdělit do několika skupin. Jako první ze změn, které může okolí osoby drogově závislé pozorovat, je přítomnost předmětů, které jedinec neměl důvod mít doposud u sebe. Podezřelé jsou různé pinzety, malé lžičky, jehly, stříkačky, skleněné trubičky, neznámé malé kontejnery nebo uzamčené boxy, plastové sáčky a skleněné nádoby. Pro osobu užívající drogy je stále obtížnější provádět krycí opatření a postupně o ně i ztrácí zájem, protože droga se stěhuje do popředí pozornosti a aplikace se stávají z výjimečné příležitosti stereotypem.³⁶

Jako další z možných vnějších projevů jsou uváděny fyziologické příznaky, které jsou samozřejmě různé v závislosti na druhu zneužívané látky a způsobu jejího užití. Za další

³⁴ NETÍK, K. NETÍKOVÁ, D. HÁJEK, S. *Psychologie v právu*. 1. vyd. Praha: C.H.Beck, 1997. s. 62.

³⁵ RADIMSKÝ, M. a kol. *Psychiatrie I*. 3.vyd. Brno: Institut pro další vzdělávání pracovníků ve zdravotnictví, 1997. s. 29.

³⁶ PRESL, J. *Drogová závislost, může být ohroženo i vaše dítě?* 1. vyd. Praha: Maxdorf, 1994, s. 64.

fyziologický projev lze považovat úpadek celkové fyzické zdatnosti, prudké snížení tělesné hmotnosti, různé chutě apod.

Další projev by se dal charakterizovat jako změny v chování. Jedná se o projevy celkové hrubosti v chování, snížení komunikace s ostatními, celková uzavřenost, postupná ztráta zájmu o věci, které dříve byly důležité, různé depresivní stavy, náladovost, podrážděnost atd. Průvodním jevem bývá často změna v oblékání, či spíše neupravený vzhled, změny v zaměstnání, ztráta motivace, zvýšená unavenost, pospávání, malátnost, zpomalené reakce, zapomnětlivost. Leckdy může být projevem těchto změn i ztráta věcí nebo peněz na pracovišti.

2.7.2 Vnitřní projevy drogově závislého

Vnitřní projevy v osobnosti drogově závislé osoby jsou dvojího druhu. Jedná se o fyzické a psychické projevy, které způsobují různě závažné problémy konkrétnímu uživateli drog.

Psychické důsledky závislosti se odrážejí v několika oblastech psychiky. Mění se psychické reakce, procesy i vlastnosti a nakonec celá osobnost závislého jedince. U osoby závislé na psychoaktivních látkách se mění emoční prožívání, citové reakce nejsou vždy odpovídající podnětu, který je vyvolal. Osoba drogově závislá bývá ve svém jednání labilnější, dráždivější, se sklonem k extrémním citovým prožitkům. Patří sem napětí, pocity nejistoty, úzkosti až panické ataky a fobické stavy.³⁷ U osoby závislé na psychoaktivních látkách je vysoké nebezpečí vzniku agrese vůči živým i neživým předmětům, intoxikovaný jedinec je schopen ničit vše kolem sebe.

2.7.3 Abstinenční syndrom

Jedním z nepřehlédnutelných projevů již patrné drogové závislosti je tzv. abstinenci syndrom. Drogová závislost se projevuje také abstinenci syndromem, který se může

³⁷ VÁGNEROVÁ, M. *Psychopatologie pro pracovníky policie a vězeňské služby*, 2. díl. 1. vyd. Liberec: 2003. s. 80-81.

projevovat jako úzkost, neklid, agresivita nebo jako únava, vyčerpanost. Provázejí ho také různé tělesné potíže jako bolesti, křeče, průjmy, zácpy, pocení a další. Droga má schopnost nejen pronikání do organismu a ovlivňování jeho funkcí, ale i stát se postupně součástí látkové výměny. To souvisí se zvykáním organismu na původně novou, avšak opakovaně aplikovanou látku, a má dva aspekty. Jednak dochází k vzestupu tolerance organismu v reakci na drogu, což vede k nutnosti zvyšovat dávku k dosažení očekávaného efektu. S tímto jevem se setkáváme hlavně opiátové závislosti.³⁸

Dále dochází k tomu, že nedostatek, tedy neaplikování drogy, je pocíťován jako nepříjemný stav. Tento průvodní jev je o to nebezpečnější, že vzniká plíživě a v okamžiku jeho poznání je závislost již vypěstovaná. Většinou sáhne po droze člověk, který očekává dosažení něčeho příjemného. Po aplikaci se dostává z jakéhosi bodu nula do plusového stavu, avšak po určité době experimentující jedinec zjišťuje, že po užití mu již není tak dobře jako dříve. Původně plusový stav se tak mění na stav normy, zatímco bez drogy se ocitá v mínusu. Bezdrogový stav je vnímán jako obtížný a nepříjemný, droga se stala subjektivně vzato, nutností - objevil se syndrom abstinence. Pro jedince je jediným řešením další aplikace drogy. Za tímto účelem dochází k páchání kriminality s cílem získat finanční hotovost na nákup další dávky drogy. Mladiství patří do nejrizikovější skupiny. Dopouštějí se kriminálního jednání v období, kdy se učí budovat své sociální normy a postoj ke společnosti. Pokud jsou závislí na psychoaktivních látkách, je jejich pohled na společnost a dodržování norem negativně ovlivněn.³⁹

2.8 Uživatel - osobnost toxikomana

O osobnosti toxikomana hovoříme ve dvou souvislostech. První se vztahuje k popisu shodných rysů stávajících uživatelů psychotropních látek. Druhé a snad důležitější užití termínu osobnosti toxikomana se vztahuje k definici, k nalezení krizových rysů, krizových znaků osobnosti, které za jistých okolností přispívají ke vzniku problémů s konzumací psychotropních látek.⁴⁰ K pochopení pojmu toxikoman však nestačí stanovit pouze obecnou

³⁸ NEŠPOR, K. a PROVAZNÍKOVÁ, H. *Slovník prevence problémů působených návykovými látkami*. Praha: Státní zdravotní ústav, 1997, s. 21-22.

³⁹ PRESL, J. *Drogová závislost, může být ohroženo i Vaše dítě?* 1. vyd. Praha: Maxdorf, 1994, s. 12-13.

⁴⁰ HERMOCHOVÁ, S., VAŇKOVÁ, J., DRLÍKOVÁ, E., *Aplikovaná sociální psychologie*. 2. vyd. Praha: Grada, 2000, s. 155.

definici. Je třeba si uvědomit, jak vůbec současná společnost u nás na osobnost toxikomana pohlíží. Většina lidí si stále myslí, že toxikoman je osoba, která páchá trestnou činnost, žije na okraji společnosti někde ve stoce, má rozpíchané žíly a jeho zevnějšek je celkově zanedbaný. Bohužel toxikoman je především obětí své závislosti a většinou je to osoba, která spíše potřebuje pomoc. I přes všechna dosud přijatá a realizovaná opatření neustále stoupá počet osob, které s drogami experimentují, zneužívají je nebo jsou na drogách závislí a dramaticky se snižuje věk jejich prvního kontaktu s drogou.

2.9 Osobnost mladistvého toxikomana

V období od 15 do 18 let dochází u mladistvých největšímu rozvoji osobnosti. Dochází k upevňování postojů a hodnot. Probíhá volba a příprava na povolání, bývá dosaženo i nezávislosti na rodině, rozvíjí se vliv vrstevníků, začínají se rozvíjet sexuální vztahy. Mladistvý se musí vyrovnat s tlaky společenských norem, formovat osobní integrovaná východiska jednání a vytvořit si vlastní životní postoj a hodnoty, o které se pak opírá rozhodování osobnosti. V uvedeném vývojovém období dochází ke změnám v prožívání a chování jedince. Osobnost mladistvého jedince může být narušena negativním vývojem v dětství a jeho příčinami bývá neadekvátní chování rodičů, zanedbání a nezáměr ze strany matky, případně i zneužívání dítěte.⁴¹ Důsledkem negativního vývoje v dětství může docházet k závislosti na psychoaktivních látkách. Nezanedbatelný vliv na vzniku závislosti na psychoaktivních látkách mají osobnostní rysy jedince. Mezi rizikové můžeme označit nezralost, emoční nejistota, problémy s rodiči a okolím, poruchy chování, pocity prázdnoty, nudy a časté změny nálad. Návyk na užívání psychoaktivní látky mění životní styl mladistvého. Je zaměřen hlavně na aktivity, které směřují k opatření drogy. Důvodem užívání drogy je potřeba obohatit si život. Osobnost drogově závislého postupně upadá, mění se osobnostní vlastnosti, ubývá různých kompetencí a zhoršuje se sebehodnocení.⁴²

⁴¹ KUČTA, J. a kol. *Kriminologie*. I. Část. 1. vyd. Brno: 1993. s. 94.

⁴² VÁGNEROVÁ, M. *Psychopatologie pro pracovníky policie a vězeňské služby*, 2. díl. 1. vyd. Liberec: 2003. s. 82.

2.10 Trestná činnost a drogová závislost

V době 21. století je slovo droga ve slovníku většiny dětí a mládeže. Drogový trh existuje nejvíce ve velkých městech. Drogy se běžně vyskytují už i ve školách. Tento problém však zdaleka není pouze ve větších městech. Mládež se s drogou setkává v období, kdy si začínají vytvářet vlastní názory a pohled na svět, proto patří mezi nejohroženější skupiny.

Další nebezpečí je u tzv. experimentátorů, kteří chtějí věc nejprve poznat a poté si až na ní vytvořit vlastní názor. U uživatele nedochází pod vlivem experimentování k výrazným změnám v nastavení v rámci sociálních skupin, ve kterých se vyskytuje. Jeho sociální pozice je okolím vnímána jak vyhovující a skýtá i nadále možnost rozvoje.⁴³ Nebezpečí je v tom, že hned při prvním kontaktu s drogou mohou přijít do styku s látkou špatné kvality či v takovém množství, že experiment může skončit smrtí nebo vážným zdravotním poškozením.⁴⁴

Spolu se závislostí na drogách vystává konzumentům současně problém jak a kde získat finanční prostředky na obstarání drogy. Odtud se odvíjí další problémy, jako je například kriminální chování.

2.11 Kriminalita mladistvých

Pojem kriminalita vychází z trestního práva. Kriminalita je tedy souhrn trestných činů spáchaných na určitém území za určité období. Dalším pojmem je protispoločenská činnost, což je nejširší pojem, který zahrnuje kriminalitu, delikvenci a negativní společenské jevy. Kriminalita může zahrnovat i jevy, které jsou pro společnost velmi škodlivé, ale jejichž skutková podstata není uvedena ve zvláštní části trestního zákona.⁴⁵

Trestné činy mladistvých tvoří významný podíl na celkové kriminalitě. Podle zákona o

⁴³ HAJNÝ, M. KLOUČEK, E. STUHLÍK, R. *Akta Y. Drogový problém versus rodina*. 1. vyd. Praha: Votobia, 1999, s. 104.

⁴⁴ Srovnej s kapitolou 4 Jednotlivé skupiny a druhy drog.

⁴⁵ Wikipedie *Otevřená encyklopedie*. Dostupné z cs.wikipedia.org/wiki/KriminologieKriminalita. (10. 12. 2007).

soudnictví ve věcech mládeže se rozumí mladistvým ten, kdo v době spáchání provinění dovršil patnáctý rok a nepřekročil osmnáctý rok svého věku.⁴⁶ Z pohledu trestního práva hmotného, trestní odpovědnost mladistvého začíná spácháním trestného činu v den, který následuje po dni dovršení patnácti let a končí v den dovršení osmnáctého roku. Čin musí být v době spáchání dokonán.⁴⁷ Trestný čin je dokonán, jsou-li naplněny všechny znaky skutkové podstaty trestného činu. Struktura kriminality mladistvých je velmi různorodá. Struktura trestné činnosti mladistvých a samotný způsob páchaní jsou ovlivňovány schopností mladého člověka negativní jevy rozpoznat a eliminovat. Děti jsou závislé zejména na rodině.

Dalším prostředím, kde probíhá proces socializace a osvojování si morálních hodnot je škola. Je tedy třeba zachovat určitou jednotu výchovy mezi rodinou a školou. Z tohoto důvodu je významný příklad rodičů a ostatních osob podílejících se na výchově dětí při jejich vytváření si vzorů chování. Mladý člověk nemá vyhraněné životní postoje, zájmy a zkušenosti, a proto také podléhá v daleko větší míře než dospělý člověk vzorům vyspělejších jedinců a nechává s sebou těmito jedinci manipulovat. U mladého člověka se častěji oproti dospělému projevuje lehkovážnost a daleko častěji se dostává do konfliktu se svým okolím než dospělý.

2.12 Specifické znaky kriminality mladistvých

Trestná činnost mladistvých se značně liší od trestné činnosti ostatních věkových skupin pachatelů. V tomto směru se mezi dospělými a mladistvými pachateli projevují určité zvláštnosti jako například výběr předmětu útoku, který je určován jinými hodnotovým systémem než u dospělých, trestná činnost je častěji páchána se spolupachateli ve skupině. Příprava trestného činu je nedokonalá, často chybí prvek plánování, bývá také nedostatečná příprava vhodných nástrojů ke spáchání trestného činu.⁴⁸ Chování mladistvých pachatelů je poznamenáno neúměrnou tvrdostí, která se projevuje devastací a znehodnocováním zařízení.

⁴⁶ ZÁKON č. 218/2003 Sb. *O odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů ve znění pozdějších změn a doplňků.*

⁴⁷ ZÁKON č. 140/1961 Sb. *Trestní zákon ve znění pozdějších změn a doplňků.*

⁴⁸ MUSIL, J. a kol. *Metodika vyšetřování jednotlivých druhů trestných činů.* 2. vyd. Praha: Univerzita Karlova, 1993. s. 146-147.

Na páchaní trestné činnosti mladistvých má značný vliv alkohol, který zvyšuje agresivitu a podporuje nepřiměřené reakce na vnější podněty. Mladiství jednají více emotivně než rozumově a trestná činnost je páchána živelně pod vlivem momentální situace. Při opakované trestné činnosti se objevují specifické znaky z předcházející trestné činnosti. Při získávání alibi se mladiství orientují na osoby ze skupiny, do které patří. O přípravě a spáchání trestné činnosti se obvykle svěřují členům své skupiny. Pachatelé často odcizují předměty, které momentálně nepotřebují, ale vzhledem k věku se jim líbí.⁴⁹ Kriminalita mladistvých je páchána často nedostatečným využitím volného času.

2.13 Nejčastější druhy kriminality mladistvých

Trestní právo vždy zohledňovalo v trestním řízení nízký věk a nezkušenost účastníků. Jednání mladistvých bylo vždy posuzováno jinak než trestná činnost dospělých a to právě s ohledem na nízký věk pachatelů.

2.13.1 Násilná a mravnostní trestná činnost

Násilná a mravnostní trestná činnost je doprovázena vysokým stupněm brutálního jednání a je často páchána pod vlivem psychoaktivních látek. Typické trestné činy jsou například ublížení na zdraví § 219 - 225, loupeže podle § 234 nebo znásilnění podle § 241 trestního zákona. Pachatel používá různé zbraně a vyhrožování poškozenému. Ke zvyšování agresivity dochází například u osob závislých na heroinu. Rozpoznávací a ovládací schopnosti mohou být ovlivněny intoxikací marihuanou či halucinogeny. Užívání pervitinu snižuje zábrany, postupně může vést k paranoidním tendencím, případná agrese může být zaměřena na sebe i na okolí.⁵⁰

Příklad z praxe: Dva drogově závislí mladiství se ocitli bez peněz a společně se domluvili, že přepadnou svého kamaráda ukradou mu jeho věci. Počkali si, až půjde večer domů, v boční ulici ho přepadli, povalili ho na zem kopali ho do břicha a do obličeje a

⁴⁹ GJURIČOVÁ, J. ŽÁRSKÝ, M. *Kriminalistika Základní model vzniku drogové závislosti*, ročník XXXII, číslo 1. Praha: 1999. Dostupné z www.mvcr.cz/casopisy/kriminalistika/1999/9901/drog_zav.html. (12. 12. 2007).

⁵⁰ VÁGNEROVÁ, M. *Psychopatologie pro pracovníky policie a vězeňské služby*, 2. díl. 1. vyd. Liberec: 2003. s. 88.

odcizili mu peněženku s 2.000,-Kč a mobilní telefon. Poškozený podal trestní oznámení a pachatele poznal a identifikoval.

2.13.2 Majetková trestná činnost

Jedná se o kriminalitu, která směřuje k získání prostředků na zakoupení drogy. Jedná se o krádeže, krádeže vloupání podle § 247 – 258 trestního zákona. Majetková kriminalita bývá často velmi dobře naplánována a provedena a je obvykle spojena s další trestnou činností jako jsou loupeže, vydírání a ublížení na zdraví.

Příklad z praxe: Drogově závislý pachatel ve věku 17 let potřeboval finanční hotovost na nákup drogy marihuany. Vloupal se otevřeným oknem do prodejny večerky - potravin, odcizil finanční hotovost z pokladny a několik kartonů cigaret. Na zemi nechal rozházené věci. Pachatel byl přistižen bezprostředně po činu.

2.13.3 Sprejeři a graffiti

Mají svůj původ v Americe, mohutný rozvoj v 60 letech. V současnosti se odhaduje, že jich je několik tisíc. V České republice vývoj graffiti ustrnul a omezuje se pouze na napodobování zahraničních předloh a tvorbu vlastních podpisů. Smyslem činnosti ostatních sprejerů není umělecké ztvárnění s propracovanou technikou malby, ale pocit sounáležitosti s partou, dobrodružství a snaha zviditelnit se. Většinou nevnímají to, že ničí cizí majetek, což se týká nově omítnutých domů, vnímají pouze volnou plochu, kde se mohou realizovat. Město je pro ně jen plocha, kterou přetvářejí podle svých představ a tyto představy jsou bohužel velmi jednoduché a stereotypní.⁵¹

Příklad z praxe: Tři mladiství pachatelé, kteří tvořili partu, poškodili fasádu kina a to tak, že pomocí barev ve spreji nakreslili nápisy na omítku. Velikost nápisů byla asi 3 krát 4 metry. Tímto jednáním způsobili městu škodu ve výši cca 10.000,-Kč. Byli dopadeni na

⁵¹ POKORNÁ, E. *Sprejeři, graffiti*. Dostupné z www.mvcr.cz/statistiky/krim_stat/2000/pokorna/sprejeri.html (10. 12. 2007).

základě oznámení občanů.

2.13.4 Rasově motivovaná trestná činnost

Je motivována rasistickým postojem zpravidla proti etnicky odlišné skupině obyvatel. Trestnost jednání je spojována hlavně s podporou a propagací hnutí směřujících k potlačení práv a svobod člověka podle § 260 a § 261 a hanobení národa, etnické skupiny, rasy a přesvědčení podle § 198 trestního zákona.

Příklad z praxe: Několik příznivců skupiny Skinheads ve věku do 18 let napadlo ve večerních hodinách osobu rómské národnosti. Nejprve mu sprostě nadávali do černých svíní, potom ho začali mlátit pěstmi do obličeje a kopat do břicha. Poškozený skončil v nemocnici se zlomeným nosem. Pachatelé byli přistiženi při činu hlídkou policie.

2.13.5 Drogová trestná činnost

Podle trestního zákona odhaluje Policie České republiky jiné trestné činy a zjišťuje pachatele nedovolené výroby a držení vyjmenovaných látek a předmětů určených k nedovolené výrobě vyjmenovaných látek podle § 187, § 187a a § 188, dále šíření toxikomanie podle § 188a, ohrožení pod vlivem návykové látky podle § 201, opilství podle § 201a, ohrožování mravní výchovy mládeže podle § 217, podávání alkoholických nápojů mládeži podle § 218, podávání anabolických látek mládeži podle § 218a, maření způsobilosti k službě podle § 266.⁵²

Příklad z praxe: Sedmnáctiletý toxikoman vyráběl drogu pervitin z léku Modafen ve starém domě na okraji vesnice. Drogu prodával mladistvým uživatelům drog asi 3 měsíce. Za toto období si vydělal asi 70.000,-Kč. Uvedené peníze utratil za látky sloužící k výrobě drog. Policie zajistila při domovní prohlídce 30 gramů drogy pervitin a prostředky a vybavení k výrobě drog.

⁵² ZÁKON č. 140/1961 Sb. Trestní zákon ve znění pozdějších změn a doplňků.

2.14 Zvláštnosti trestního řízení u mladistvých

Důvodem odchylek v řízení proti mladistvým je především snaha o převýchovu jedince. Pro dosažení tohoto cíle existují zvláštní postupy v trestním řízení ve věcech dětí a mladistvých pachatelů trestných činů. Smyslem kapitoly je popsat, jak postupují orgány činné v trestním řízení a další instituce při řešení kriminálního jednání mladistvých pachatelů. Stejně jako jsou specifické znaky a druhy kriminality mladistvých pachatelů, je specifický postup při vyšetřování a trestním postihu mladistvých.

2.14.1 Odpovědnost mládeže za protiprávní činy

Od 1. ledna 2004 je v platnosti zákon č. 218/2003 Sb. o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů. Účelem zákona je norma podle které se má postupovat v případech, kdy se dopustí protiprávního jednání děti nebo mladiství. Cílem je, aby se mladistvý nebo nezletilý pachatel aktivně zapojil do napravování škod, které svým protiprávním jednáním způsobil.⁵³

2.14.2 Činnost Probační a mediační služby

Zákon také posílil postavení orgánů činných v trestním řízení, orgánů sociálně právní ochrany dětí a Probační a mediační služby. Zákon nám umožňuje individuální řešení věci s ohledem na osobu pachatele a jeho stupni vývoje. Všechna opatření, postupy a prostředky upravené zákonem je třeba využít k obnovení narušených sociálních vztahů, integraci mladistvého do širšího sociálního prostředí a k prevenci zločinnosti.⁵⁴ V trestním řízení ve věcech mladistvých musejí všechny zúčastněné osoby dodržovat pravidla ochrany osobních údajů mladistvých. Mohou být zveřejňovány jen takové informace, které nemohou vést k odhalení totožnosti mladistvého. Všechny zúčastněné orgány musí mít zvláštní průpravu pro zacházení s mládeží. Podle zákona projednávají trestní věci mladistvých soudy pro mládež.

⁵³ ZÁKON č. 218/2003 Sb. *O odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů ve znění pozdějších změn a doplňků.*

⁵⁴ CHMELÍK, J. a kol. *Rukověť kriminalistiky*. 1. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2005. s.291.

Trestní kauzy mladistvých řeší specializovaní soudci obecných soudů. Je-li mladistvý soudem shledán vinným, neukládá se mu trest, ale tzv. opatření. Zákon zná tři druhy opatření: výchovná opatření, ochranná opatření a trestní opatření. Soud rovněž může upustit, případně podmíněně upustit od uložení opatření.⁵⁵

Dne 14. července 2000 byl přijat zákon č. 257, který upravuje činnost této služby v oblasti naplňování trestní spravedlnosti.⁵⁶ Využívá alternativní postupy v rámci trestního řízení. Úkolem probační a mediační služby je také řešení sporů mezi obviněným a poškozeným. Snaží se urovnat konflikt mezi nimi. Při těchto činnostech probační a mediační služba usiluje o dosažení integrace pachatele, v rámci řešení následků trestného činu zapojení poškozeného do procesu odškodnění a ochrany společnosti prostřednictvím účinného řešení konfliktních a rizikových stavů spojených s trestním řízením a efektivním zajištěním výkonu uložených alternativních trestů a opatření.⁵⁷ Probace je organizování a vykonávání dohledu nad obviněným, obžalovaným nebo odsouzeným, kontrola výkonu trestu nespojených s odnětím svobody, včetně uložených povinností a omezení, sledování chování odsouzeného ve zkušební době podmíněného propuštění z výkonu trestu odnětí svobody, dále individuální pomoc obviněnému a působení na něj, aby vedl řádný život, vyhověl soudem nebo státním zástupcem uloženým podmínkám, a tím došlo k obnově narušených právních i společenských vztahů.⁵⁸ Mediace je mimosoudní zprostředkování za účelem řešení sporu mezi obviněným a poškozeným a činnost směřující k urovnání konfliktního stavu vykonávaná v souvislosti s trestním řízením.⁵⁹

2.14.3 Spolupráce Policie České republiky a Probační mediační služby

Podle zákona o soudnictví ve věcech mládeže jsou policisté povinni informovat místně příslušné středisko probační a mediační služby o všech trestních stíháních zahájených ve

⁵⁵ ZÁKON č. 218/2003 Sb. *O odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů ve znění pozdějších změn a doplňků.*

⁵⁶ ZÁKON č. 257/2000 Sb. *O Probační a mediační službě ve znění pozdějších změn a doplňků.*

⁵⁷ Metodický pokyn ředitele ÚSKPV PP ČR, ročník 2004 ze dne 29. prosince 2004, číslo 3, kterým se upravuje postup příslušníků Policie České republiky v oblasti součinnosti a spolupráce s Probační a mediační službou České republiky.

⁵⁸ § 2 odst. 1 zákona č. 257/2000 Sb. *O Probační a mediační službě ve znění pozdějších změn a doplňků.*

⁵⁹ § 2 odst. 2 zákona č. 257/2000 Sb. *O Probační a mediační službě ve znění pozdějších změn a doplňků.*

věcech mladistvých pachatelů. Tato informace je středisku probační a mediační služby zasílána formou usnesení o zahájení trestního stíhání. Tento postup nemá jednotnou formu. V praxi se objevuje písemná, osobní a telefonická forma předávání informací. Tato komunikace je založena převážně na vytvořených vztazích mezi pracovníky policie a probační a mediační služby. Většinou se jedná o předání usnesení, protokoly o výsledku obviněného a poškozeného, popřípadě další jiné podklady jako jsou například odborné posudky a vyjádření. Probační úředník má právo nahlížet do spisového materiálu. Při posuzování a výběru trestních věcí vhodné pro spolupráci s probačním úředníkem policista přihlíží k tomu, jestli pachatel nepopírá spáchání trestného činu a projeví snahu k nápravě.

Vzhledem ke shora uvedeným skutečnostem v charakteristikách trestných činů páchaných mladistvými je patrné, že takto vymezené problematice by se měl soustavně věnovat pověřený pracovník – specialista. Jedná se o policistu, který je pověřen odhalováním a dokumentováním kriminality dětí, závadového chování dětí, trestné činnosti páchané na mládeži a závadového jednání.⁶⁰ Specialisté získávají poznatky o trestné činnosti mládeže a páchané na mládeži zejména z vlastních zdrojů nebo od ostatních subjektů, které přicházejí do styku s dětmi jako jsou orgány sociálně-právní ochrany, Probační a mediační služba, školy a zájmové sdružení a organizace pracujícími s dětmi. Postupují podle právních norem⁶¹, které jsou využívány při práci s rizikovými mladistvými.

Závěrem je nutné shrnout zvláštnosti trestního řízení u mladistvých. Mladistvý se nemůže dopustit trestného činu, ale provinění, obhajoba je u mladistvého už od zahájení trestního stíhání, v trestní řízení je účast pracovníka oddělení péče o dítě, probátora a zákonného zástupce, zákaz zveřejňování informací o mladistvých, aktivní přístup mladistvého k odčinění následků svého jednání, náhrada vazby umístěním do péče důvěryhodné osoby, zjišťování rozumové a mravní vyspělosti, možnost odstoupení od trestního stíhání.⁶²

⁶⁰ ZPPP č. 8/2002. Postup Policie České republiky při odhalování a dokumentování kriminality dětí, čl. 2.

⁶¹ Například zákon o rodině, zákon o školských zařízeních, zákon o působnosti orgánů ČR, zákon o policii, trestní zákon a trestní řád, zákon o soudnictví ve věcech mládeže, zákon o Probační a mediační službě.

⁶² CHMELÍK, J. a kol. *Rukověť kriminalistiky*. 1. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2005. s. 308.

2.15 Prevence kriminality mladistvých

Pokud chceme úspěšně řešit problematiku kriminality mladistvých uživatelů psychoaktivních látek, musíme se snažit zabránit, aby ke kriminálnímu jednání nedošlo. Pokud ke kriminalitě dochází, musíme se snažit o nápravu a resocializaci pachatele. K preventivním opatřením patří péče o rodinu, zlepšení kvality výchovy ve školách a trávení volného času. Nezaměstnanost je také jedním z možných faktorů, které mají vliv na páchání trestné činnosti, proto je nutné vytvářet pracovní příležitosti pro mladou populaci. Problematika zneužívání nelegálních návykových látek a závislost na nich, ohrožuje jednotlivce, rodiny i celou společnost. Problém drog zasahuje do mnoha oblastí života. Tento problém je nutné řešit formou účinných preventivních opatření.

Prevenici je třeba chápat jako proces, ve kterém je nutné pochopit příčiny, které vedou ke zneužívání návykových látek. Velmi důležitá je spolupráce jednotlivých subjektů státní správy a dalších subjektů jako jsou nestátní a neziskové organizace. Pokud bude naše společnost schopna vytvořit více preventivních, intervenčních, terapeutických a léčebných postupů, bude to pro ni jenom lépe.⁶³ Tato skutečnost dává totiž osobám závislým větší šanci žít život bez drogy.

Není vůbec výjimečný názor, že každý se může sám rozhodnout, jestli bude drogy užívat a nikdo nemá právo jakýmkoliv způsobem zasahovat jedinci do tohoto rozhodování. Někteří jednotlivci v naší současné společnosti si myslí, že řešení je v izolaci drogově závislých osob od zdravé populace, poskytnutí neomezeného množství drogy a ponechání osudu. Je zřejmé, že každý stát musí hájit především své zájmy, mezi které patří zdravá populace, která je schopna podílet se na rozvoji společnosti. Legalizace jakýchkoliv drog vede k velkému nárůstu užívání těchto látek a zvýšení kriminality. Problém drog zasahuje do mnoha oblastí života. Tento problém není možné řešit izolovaně, ale systematicky. Cílem prevence je pochopit příčiny, které vedou mladé lidi ke zneužívání návykových látek, pomoci jim k překlenutí období, kdy jsou návykovou látkou nejvíce ohroženi.

⁶³ MATOUŠEK, O. KROFTOVÁ, A. Mládež a delikvence. 1. vyd. Praha: Portál, 2003. s. 261.

2.16 Protidrogová prevence

Znalost základních úrovní prevence před zneužíváním psychoaktivních látek je velmi důležitá. Smyslem kapitoly je popsat obecně protidrogovou prevenci. Pokud budeme schopni zabránit zneužívání psychoaktivních látek účinnou prevencí již v dětství, je šance, že se bude snižovat počet mladistvých pachatelů trestných činů, kteří jsou na těchto látkách závislí.

Podle všeobecného pojetí znamená prevence předcházení, zamezení vzniku nemoci nebo nežádoucího jevu.⁶⁴ Dělí se na primární, sekundární a terciární. Prevence zahrnuje působení, které se snaží předcházet drogovému problému. Snaží se o to, aby problém vůbec nevznikl. Je zaměřena na celou společnost, ale hlavně na děti a mladistvé, kteří patří mezi nejvíce ohroženou část populace.

2.16.1 Primární prevence

K prevenci může nejvíce pomoci rodina, výchova, vzdělání, legislativní opatření, ztížení možnosti získání drog. Důležité je také poskytování informací přiměřených věku dětí. Děti by se měly už od útlého věku učit, co je to empatie a že člověk není věc. Celkově to ovlivní jeho vývoj a pohled na svět. Kromě rodiny je důležitou institucí škola. Právě učitelé mohou významně změnit pohled mládeže na život a na drogy. Školy společně s dalšími institucemi pořádají přednášky o drogách.

S prevencí úzce souvisejí aktivity dětí v zájmových a sportovních kroužcích. V rámci prevence pomůže i pestrá nabídka školy nebo nestátních organizací na využití volného času dětí a mládeže.

⁶⁴ MŠMT. Kol. autorů. *Vybrané termíny primární prevence*. Dostupné na www.msmt.cz/vzdelavani/vybrane-terminy-primarni-prevence. (25. 1. 2008).

2.16.2 Sekundární prevence

Ta je ve chvíli, kdy se člověk již dostal do kontaktu s drogou. Je ve stádiu, kdy drogu pouze vyzkoušel nebo ji zneužívá. V této chvíli je důležité včasné zjištění tohoto problému a široká nabídka pomoci. Pomoc poskytují ambulantní centra, poradny, kontaktní centra, linky důvěry, psychologové specializovaní na problematiku závislostí a další.

Cílem intervencí sekundární prevence užívání všech typů návykových látek je snížit poptávku po užívaných látkách. Usiluje tedy o to buď zastavit užívání, vést ke snížení užívání, ke snížení počtu uživatelů nebo ke snížení počtu problémových uživatelů.⁶⁵ Rodiče se často o problému drogy u dítěte dozvědí po několika měsících, kdy již pozorují změny v chování, časté odchody z domu, únavu u dítěte a postupně i lhostejnost k různým aktivitám, změnu přátel nebo také změny v oblékání. Pro včasnou intervenci je důležitá práce tzv. streetworkerů - sociálních asistentů, kteří navštěvují místa, kde se scházejí lidé užívající drogy, pokouší se s nimi navázat kontakt a poskytnout jim pomoc nebo radu.

2.16.3 Terciální prevence

Její úlohou je poskytnutí péče o závislé. K tomu by měla sloužit široká alternativní nabídka, v níž by si mohli lidé vybrat tu, která jim nejlépe pomáhá a vyhovuje. Jedná se například o detoxikační centra, terapeutické komunity a terénní programy. Terciální prevence vychází z faktu, že jsou zde lidé, kteří své brání drog nevidí jako problém a nehodlají se léčit.⁶⁶ Lidem, kteří se úspěšně podrobili léčení a rozhodli se abstinovat, je nabízena pomoc v rámci resocializace. Spočívá například v nabídce dalších kontaktů s terapeuti, v činnosti svépomocných organizací, existují denní stacionáře. V rámci resocializace je již poskytováno také chráněné bydlení pro abstinující toxikomany, kteří po ukončení terapie potřebují ještě další péči. Na skupinu toxikomanů, která odmítá léčbu a nenavštívila by žádné zařízení, je zaměřena práce streetworkerů. Vyhledávají tyto jednotlivce či skupiny v terénu, nabízejí jim výměnu jehel a stříkaček, vitamíny, kondomy, poskytují jim informace apod.

⁶⁵ RADIMECKÝ, J. *Drogová politika*. Dostupné na www.adiktologie.cz/articles.php?l=cz&cid=90&iid=200&acc=enb. (17. 4. 2007).

⁶⁶ PRESL, J. *Drogová závislost. Může být ohroženo i Vaše dítě?* 2. vyd. Praha: Maxdorf, 1995. s. 66.

Na úspěch preventivní činnosti mohou mít vliv následující zásady:⁶⁷

- vzájemná spolupráce institucí
- jednotné působení (masmédia, rodina, škola...)
- zahájení prevence již v útlém věku
- neoddělovat prevenci alkoholu, kouření, dalších návykových látek
- působit na cílové skupiny podle věku
- využívat působení pozitivního a aktivně zapojovat děti a mladé lidi do činnosti
- nabídnout aktivní využívání volného času, předcházet nudě
- snižování dostupnosti návykových látek

V teoretické části bakalářské práce jsme se zabývali popisem psychoaktivních látek. Provedli jsme jejich základní rozdělení, vysvětlili jsme vznik a vývoj drogové závislosti, popsali jsme důsledky závislosti a faktory, které ovlivňují užívání psychoaktivních látek a definovali jsme osobnost uživatele a mladistvého toxikomana. V další části jsme vysvětlili, co je kriminalita mladistvých, jaké jsou její specifické druhy a znaky. Dále jsme popisovali zvláštnosti trestního řízení u mladistvých pachatelů trestné činnosti, odpovědnost mladistvých za jejich protiprávní činy a způsoby řešení věci s ohledem na osobu pachatele. V posledních kapitolách teoretické části bakalářské jsme se zmínili o prevenci kriminality mladistvých a o protidrogové prevenci, která s problematikou mladistvých úzce souvisí.

⁶⁷ ŠTABLOVÁ, R. a kol. *Drogy, kriminalita a prevence*. PA ČR, Praha, 1997. s. 181.

3 Praktická část

3.1 Charakteristika regionu a prostředí výzkumu

Hlavní město Praha je na prvním místě v oblasti drogové problematiky ze všech regionů v České republice. Výskyt drog je největší v centru Prahy. Mezi nejznámější pražské lokality, kde dochází k prodeji všech druhů drog, patří Václavské Náměstí a Náměstí Republiky v Praze 1. Zde prodávají drogy zejména osoby cizích národností. V lokalitě Hlavního Nádraží dochází ke konzumaci všech druhů drog, ale hlavně se zde scházejí bezdomovci, prostitutky a lidé na okraji společnosti. V posledních letech distribuce a užívání drog pronikla prakticky do všech částí Prahy. Nejvíce postihla lokality, které jsou snadno dostupné hromadnou dopravou a lokality, které jsou hustě osídlené jako například sídliště v Praze 4, Jižní Město nebo Černý Most v Praze 9.⁶⁸

Mezi nejprodávanější drogy můžeme zařadit heroin, pervitin, kokain a marihuanu. Marihuana je oblíbená zejména mezi mladistvými. Na diskotékách a klubech se setkáváme s tzv. tanečními drogami jako jsou extáze a crack. Prodej heroinu a pervitinu probíhá přímo na ulici. K distribuci drog dochází ve školním prostředí mezi dětmi a mládeží. Velký vliv na distribuci a užívání drog mají zejména specifika Prahy je jsou velký počet obyvatel, struktura obyvatel, architektonické uspořádání a umístění města uprostřed Evropy.

V současnosti je Praha největším městem České republiky. Rozkládá se na ploše 496 km², což je pouze 0,6% území republiky, ale počtem 1 160 118 obyvatel představuje 11,4% obyvatel státu. Ke konci roku 2006 byl průměrný věk Pražanů 41,8 let, u mužů 40,0 a u žen 43,4 let. Struktura obyvatel v roce 2006 podle hlavních věkových skupin, 0-14 12,2%, 15-64 72,2%, 65 a více 15,7%.⁶⁹

⁶⁸ Národní protidrogová centrála Útvaru pro odhalování organizovaného zločinu *Výroční zpráva za rok 2006*. Praha: 2006.

⁶⁹ Český statistický úřad, 2007. Dostupné z www.czso.cz/xa/redakce.nsf/i/char_praha (10. 12. 2007).

Tabulka č. 1 Struktura obyvatelstva v Praze v roce 2006

Věk v letech	Zastoupení v procentech
0-14	12,2%
15-64	72,2%
65 a více	15,7%
Celkem	100,0%

Značný vliv na užívání drog má také anonymita občanů, cestovní ruch a zejména názor současné mládeže na užívání drog. S užíváním psychoaktivních látek je samozřejmě spojena kriminalita. Velmi nebezpečná je kriminalita mládeže. Nejedná se pouze o běžná přestoupení zákona, ale často jde o závažnou trestnou činnost, která bývá dobře organizována a o to je nebezpečnější. Vliv na kriminalitu mládeže má samozřejmě i stav společnosti a stále rostoucí kriminalita dospělých. Vzhledem k těmto skutečnostem se budeme také v praktické části předložené bakalářské práce zabývat věkovou skupinou mladistvých pachatelů trestných činů.

3.2 Cíl praktické části

V teoretické části byly popsány účinky užívání psychoaktivních látek, jejich působení na jedince a dopad na jeho okolí a celou společnost. S užíváním psychoaktivních látek je také spojena kriminalita. Jedná se o trestnou činnost, která je páchána pod vlivem drog nebo za účelem získání finančních prostředků na nákup drogy.

Cílem praktické části je provést analýzu policejních statistik a zjistit, jaký je vztah mezi užíváním psychoaktivních látek a pácháním kriminality mladistvých v Praze.

3.3 Stanovené předpoklady

V bakalářské práci vycházíme ze dvou hlavních předpokladů.

V prvním z nich předpokládáme, že existuje statisticky významný vztah mezi užíváním psychoaktivních látek a kriminalitou mladistvých v Praze.

Vztah mezi užíváním psychoaktivních látek a kriminalitou mladistvých bude považován za významný, pokud z analýzy spisové dokumentace Policie České republiky vyplyne výsledek, kdy alespoň 50% případů trestných činů mladistvých v Praze bude trestný čin spáchan aktivním uživatelem psychoaktivní látky.

Dalším předpokladem je, že nejméně polovina drogově závislých mladistvých, kterými se zabývá a vyšetřuje je Policie České republiky a kteří páchají trestnou činností, pochází z rodin, kde má alespoň jeden z rodičů záznam v trestním rejstříku.

Popsaný předpoklad ověříme analýzou konkrétních případů ze spisové dokumentace Policie České republiky a bude považován za významný, pokud alespoň v polovině případů bude jeden z rodičů odsouzen za trestnou činnost.

3.4 Použité metody

Při zpracování praktické části bakalářské práce bylo využito metody hloubkové analýzy spisové dokumentace a bylo pracováno se dvěma zdroji informací.

Prvním zdrojem informací byly statistické údaje Policie České republiky. Policejní prezidium ČR zpracovává statistické výkazy trestné činnosti. Ze statistiky můžeme přesně zjistit přesný počet případů trestných činů, o jaké trestné činy se jednalo i kolik z nich spáchali mladiství pachatelé. Analýza získaných informací byla zaměřena na případy mladistvých pachatelů, kteří spáchali trestný čin pod vlivem psychoaktivních látek.

Analyzovaný soubor tvořily případy spáchané mladistvými pachately pod vlivem psychoaktivních látek, které byly prošetřovány pracovníky Policie České republiky na území

Hlavního města Prahy za období od ledna 2006 do prosince 2007. Pramenem informací byla statistika zpracovaná Útvarem systémového řízení a informatiky Policie České republiky.⁷⁰

Dalším zdrojem informací byla data získaná pomocí obsahové analýzy dokumentů. Metoda je založena na sběru informací a dat z písemných materiálů, které byly získány policisty při vyšetřování jednotlivých trestných činů. Z celkového počtu spisových materiálů, které se týkaly mladistvých pachatelů, kteří spáchali trestný čin pod vlivem psychoaktivních látek, byl vybrán náhodným výběrem vzorek spisů. U vybraného vzorku případů tedy mohl být proveden individuální rozbor každého případu dle stanovených kritérií. Komplexní výstup hloubkové analýzy je zachycen také v tabulce v přílohách bakalářské práce.

Kritéria analýzy dokumentů stanovená s ohledem na cíl a předpoklady průzkumu byly následující sledované kategorie: pohlaví, věk, národnost, druh užívané psychoaktivní látky a druh spáchané trestné činnosti mladistvého pachatele. Dalšími kritérii byla užívání psychoaktivních látek rodiči, funkčnost rodiny, vzdělání rodičů, zaměstnanost rodičů a kriminalita rodičů.

3.5 Popis výzkumného vzorku

Výzkumný vzorek je tvořen spisy, které pochází z písemných materiálů, které byly získány policisty při vyšetřování jednotlivých trestných činů. Z celkového počtu spisových materiálů, které se týkaly mladistvých pachatelů, kteří spáchali trestný čin pod vlivem psychoaktivních látek, byl vybrán náhodným výběrem vzorek spisů. U vybraného vzorku případů tedy mohl být proveden individuální rozbor každého případu.

Cílová populace byla tvořena celkem 100 případy.⁷¹ Jednotlivé případy pak byly seřazeny podle abecedy a z nich byl vybrán každý třetí případ. Vznikl výzkumný vzorek 33 případů, kdy 3 případy nebyly využitelné pro nedostatek informací. Výsledný počet pro výzkum byl 30 případů mladistvých pachatelů, kteří spáchali trestný čin pod vlivem nějaké psychoaktivní látky za období od ledna roku 2006 do prosince roku 2007.

⁷⁰ Interní zdroj Policie České republiky. *Evidenčně statistický systém kriminality*. Dostupné z essk.pcr.cz/essk/_sest_root.asp (5. 3. 2008).

⁷¹ Srovnaj Tabulka č. 4 *Trestné činy spáchané mladistvým pachatelem pod vlivem psychoaktivní látky*, s. 42.

3.6 Statistické zpracování nápadu trestné činnosti

Nápadem trestné činnosti rozumíme počet zjištěných případů veškeré trestné činnosti, jejichž řešením se zabývala Policie České republiky na území hlavního města Prahy od ledna roku 2006 do prosince roku 2007. Některé případy byly v této době ve fázi prověřování, u jiných již došlo k návrhu na podání obžaloby. Účelem kapitoly je seznámit čitatele s celkovou kriminalitou a jednotlivými druhy kriminality v Praze. Čítatel si může lépe představit, jaké druhy kriminality jsou páčány nejčastěji a u kterých druhů kriminality dochází meziročně k poklesu nebo má rostoucí tendenci.

Tabulka č. 2 Celková kriminalita v Praze za období od ledna 2006 do prosince 2007

<i>Druhy kriminality</i>	<i>Rok 2006</i>	<i>Rok 2007</i>
<i>Násilná kriminalita</i>	3 085	2 748
<i>Mravnostní kriminalita</i>	217	192
<i>Krádeže vloupáním</i>	9 857	9 153
<i>Krádeže prosté</i>	56 183	54 287
<i>Ostatní majetková kriminalita</i>	4 725	4 943
<i>Ostatní kriminalita</i>	3 824	4 066
<i>Zbývající kriminalita</i>	3 668	4 938
<i>Hospodářská kriminalita</i>	8 044	6 984
<i>Vojenské trestné činy</i>	15	8
Celková kriminalita	89 618	87 319

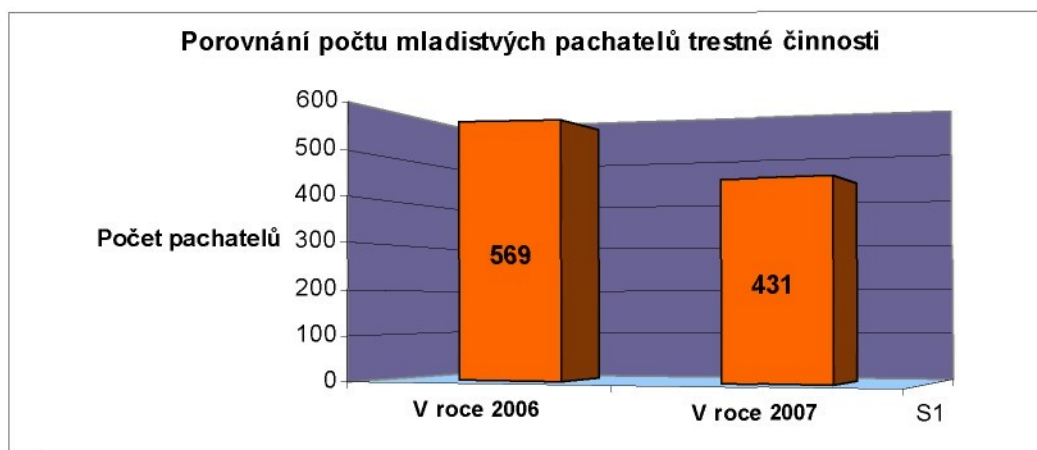
V tabulce je statisticky vyhodnocena celková kriminalita v Praze za rok 2006 a rok 2007. Je patrné, že nejvíce je páčána kriminalita obecná, nejčastější je majetková kriminalita. Na druhém místě, co do počtu spáchaných trestných činů, je hospodářská kriminalita, pak následuje násilná a mravnostní kriminalita. V tabulce číslo 2 můžeme sledovat meziroční pokles kriminality o 2299 trestných činů. Z celkové kriminality vycházíme při zjišťování počtu mladistvých pachatelů, kteří spáchali trestný čin za období od ledna 2006 do prosince 2007.

Tabulka č. 3 Srovnání kriminality mladistvých pachatelů s celkovou kriminalitou spáchanou v Praze za období od ledna 2006 do prosince 2007

<i>Kriminalita</i>	<i>Počet skutků v roce 2006</i>	<i>V procentech</i>	<i>Počet skutků v roce 2007</i>	<i>V procentech</i>
Mladistvých	569	0,6%	431	0,5%
Celková	89 049	99,4%	86 888	99,5%
Celkem	89 618	100%	87 319	100%

Z tabulky číslo 2 je zřejmé, že mladiství pachatelé se podíleli na páčání trestné činnosti v roce 2006 0,6 % a v roce 2007 0,5 % z celkového počtu spáchaných trestných činů. Můžeme také zjistit, že kriminalita mladistvých pachatelů v Praze za období roku 2006 a 2007 má klesající tendenci. Nyní uvádím graf zachycující počet mladistvých pachatelů trestné činnosti a uvádím srovnání za rok 2006 a rok 2007.

Graf č. 1 Porovnání počtu mladistvých pachatelů trestné činnosti za rok 2006 a 2007

V grafu číslo 1 vidíme, že počet mladistvých pachatelů trestných činů se meziročně snížil o 138 pachatelů.

Tabulka č. 4 Trestné činy spáchané mladistvým pachatelem pod vlivem psychoaktivní látky

<i>Druh psychoaktivní látky</i>	<i>Rok 2006</i>	<i>Rok 2007</i>
<i>Alkohol</i>	39	34
<i>Syntetické drogy</i>	2	3
<i>Extáze</i>	1	0
<i>Nezjištěný druh drogy</i>	12	9
Celkem	54	46

Za období od ledna roku 2006 do prosince roku 2007 bylo v Praze zjištěno celkem 100 případů, kdy byl mladistvý pachatel v době spáchání trestného činu pod vlivem psychoaktivní látky. V největším počtu případů byli pachatelé pod vlivem alkoholu. Statistiky Policie České republiky bohužel neposkytují podrobnější členění skutkových podstat spáchaných trestných činů pod vlivem těchto látek.

V další části již porovnáváme data, která byly získány hloubkovou analýzou vybraných 30 spisových materiálů, ve kterých se jednalo o mladistvé pachatele, kteří spáchali trestný čin pod vlivem psychoaktivních látek v Praze za období od ledna roku 2006 do prosince roku 2007. Komplexní výstup hloubkové analýzy je zachycen také v tabulce v přílohách bakalářské práce.⁷²

⁷² Srovnej v Příloze č. 1 Výstup hloubkové analýzy spisových materiálů.

3.7 Analýza a interpretace poznatků z průzkumu

3.7.1 Pohlaví a věk

Z celkového počtu 23 pachatelů mužského pohlaví se jednalo o 4 chlapce ve věku 15 let, 7 chlapců ve věku 16 let a 12 chlapců ve věku 17 let a z celkového počtu 7 dívek byla pouze 1 ve věku 15 let, 2 dívky dosáhly věku 16 let a 4 dívky měly 17 let v době spáchání trestného činu pod vlivem některé psychoaktivní látky.

Tabulka č. 5 Četnost mladistvých pachatelů trestného činu spáchaného pod vlivem psychoaktivní látky dle věku

Věk	Chlapci	Dívky
15 let	4	1
16 let	7	2
17 let	12	4
Celkem	23	7

Z hloubkové analýzy spisové dokumentace vyplývá, že u mladistvých pachatelů, kteří páchají trestnou činností pod vlivem psychoaktivní látky převažují chlapci.

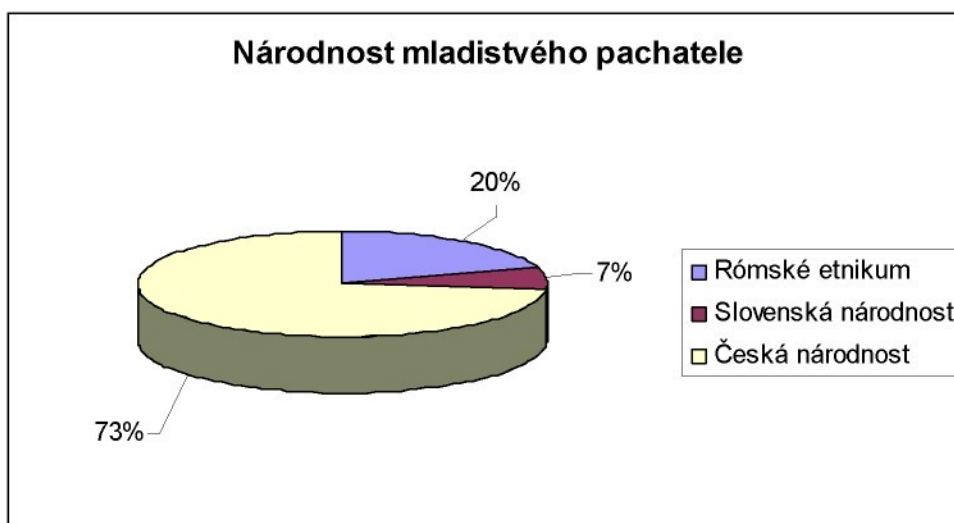
Graf č. 2 Pohlaví mladistvého pachatele trestného činu spáchaného pod vlivem psychoaktivní látky

3.7.2 Národnost mladistvého pachatele

K příslušnosti k určité etnické skupině se každý jedinec hlásí sám. Je dána kulturou, zvyky, tradicemi a způsobem života. V České republice je vysoké procento občanů menšinové rómského etnika. V průběhu výzkumu mladistvých pachatelů, kteří spáchali trestný čin pod vlivem psychoaktivní látky, se z 30 případů přihlásilo 6 k rómskému etniku, 2 ke slovenské národnosti a 22 k české národnosti. Dle platných zákonů České republiky se eviduje občan podle státního občanství. Ve všech 30 případech byli pachatelé občané České republiky.

Graf č. 3 Národnost mladistvého pachatele

Z grafu vyplývá, že 73 % mladistvých pachatelů je české národnosti.

3.7.3 Druh užívané psychoaktivní látky

Ve zkoumaném vzorku jsme se ve spisové dokumentaci nejčastěji setkávali s konzumací alkoholu, na dalším místě bylo kouření psychoaktivní látky marihuany, zneužívání pervitinu a extáze. Alkohol byl zneužíván v 21 případech, což je nadpoloviční většina ze zkoumaného vzorku. V 6 případech docházelo ke zneužívání drogy marihuana a ve 3 případech se jednalo o drogy extáze a pervitin.

Graf č. 4 Druh zneužívané psychoaktivní látky

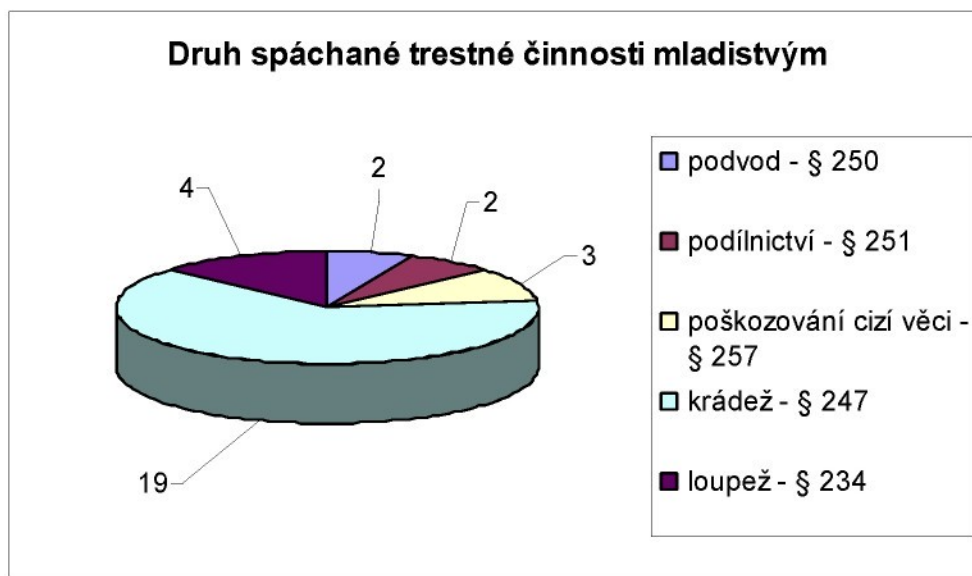

Z hloubkové analýzy vyplývá, že alkohol patří mezi mladistvými k nejoblíbenějším psychoaktivním látkám. Alkohol patří mezi první psychoaktivní látky, se kterými přichází mladiství do kontaktu. Experimentování s alkoholem může vést ke zneužívání dalších druhů psychoaktivních látek. Jako hlavní nebezpečí zneužívání alkoholu mladistvými je jeho tolerance společností a snadná dostupnost. Rodiče dětí a mladistvých často sami konzumují alkohol ve velkém množství a umožňují svým dětem alkohol konzumovat.

3.7.4 Druh spáchané trestné činnosti mladistvým

Výstupem hloubkové analýzy spisové dokumentace bylo zjištěno, že nejčastěji páchají mladiství majetkovou trestnou činností, jednalo se o 87 % z celkového počtu trestných činů. Jedná se o trestné činy podvodu dle § 250, podílnictví dle § 251, poškozování cizí věci dle § 257 a krádeže dle § 247 trestního zákona. Ve 13 % se jednalo o páchaní násilné trestné činnosti – podvodu dle § 234 trestního zákona.

Graf č. 5 Druh spáchané trestné činnosti mladistvým

Ze zkoumaného vzorku a níže uvedené tabulky je patrné, že ženy se dopustily v 7 případech majetkové trestné činnosti. Jednalo se hlavně o krádeže věcí z automobilů, vloupání do bytů, domů, sklepních prostorů, garáží a chat. Muži se dopustili mimo krádeže také poškození cizí věci, podílnictví a podvodu. Ve 4 případech se dopustili loupeže a to tak, že někomu násilným způsobem odcizili věci. To znamená, že se dopustili násilné trestné činnosti.

Studiem spisové dokumentace bylo zjištěno, že hlavním důvodem páchaní majetkové a násilné kriminality je získání finanční hotovosti nebo věcí, které se dají prodat, za účelem nákupu psychoaktivních látek. Ve zkoumaných případech majetkové trestné činnosti se jednalo o pachatele, kteří spáchali trestný čin sami bez pomoci dalšího spolupachatele. U trestného činu loupeže byla páchána trestná činnost ve spolupachatelství společně s dalšími pachateli. V žádném z případů se nejednalo o recidivisty.⁷³

⁷³ Srovnej Tabulka č. 5 *Druh spáchané trestné činnosti mladistvým pachatelem*.

Tabulka č. 6 Druh spáchané trestné činnosti mladistvým pachatelem

Druh trestné činnosti	MUŽ	ŽENA
<i>Krádeže</i>	12	7
<i>Loupeže</i>	4	0
<i>Poškození cizí věci</i>	3	0
<i>Podílnictví</i>	2	0
<i>Podvod</i>	2	0
Celkem	23	7

3.7.5 Užívání psychoaktivních látek rodiči

U zkoumaného vzorku bylo také sledováno nadměrné užívání psychoaktivních látek alespoň jedním z rodičů, které bylo možné ověřit ze spisových materiálů. U výzkumného vzorku 30 případů bylo zjištěno nadměrné užívání psychoaktivních látek v 10 rodinách. V 8 případech se jednalo o nadměrné užívání alkoholu a ve 2 případech z užívání drogy pervitin. Podíl nadměrného užívání psychoaktivních látek byl zjištěn u 33 % zkoumaného vzorku.

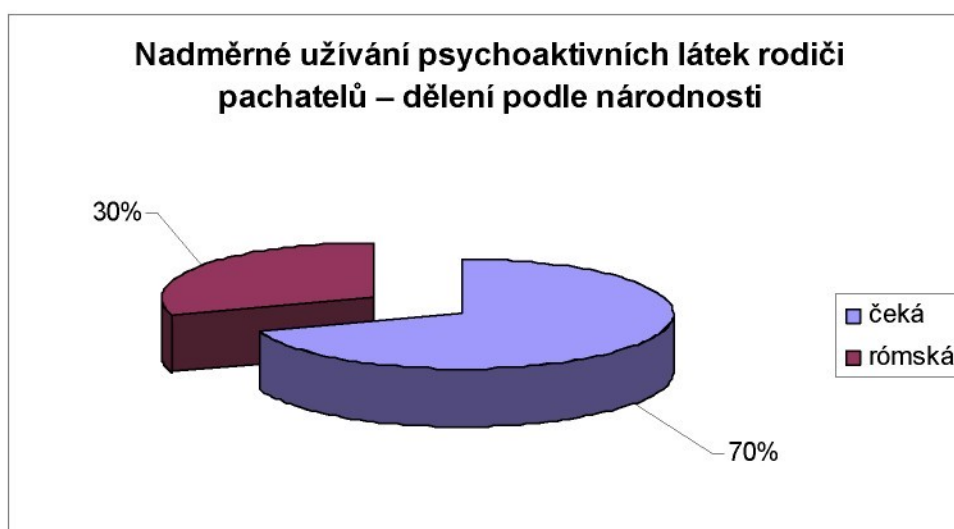
Tabulka č. 7 Druh užívané psychoaktivní látky alespoň jedním z rodičů

Užívání psychoaktivních látek	Alkohol	Pervitin	V procentech
Otec	6	2	80%
Matka	2	0	20%
Celkem	10	2	100%

Dlouhodobé užívání psychoaktivních látek vede ke změně osobnosti, chování a jednání jedince. U rodičů může docházet až k nezájmu a zanedbávání výchovy svých dětí.

Provedenou analýzou získaných dat bylo také zjištěno, že u 10 rodin, kde jsou zneužívány psychoaktivní látky, je 7 rodin české národnosti. Pouze ve 3 případech se jedná o rodinu rómského etnika. To znamená, že v 70 % se jedná o české etnikum, jejichž nefunkčnost je ovlivněna zneužíváním psychoaktivních látek.

Graf č. 6 Nadměrné užívání psychoaktivních látek rodiči pachatelů – dělení podle národnosti

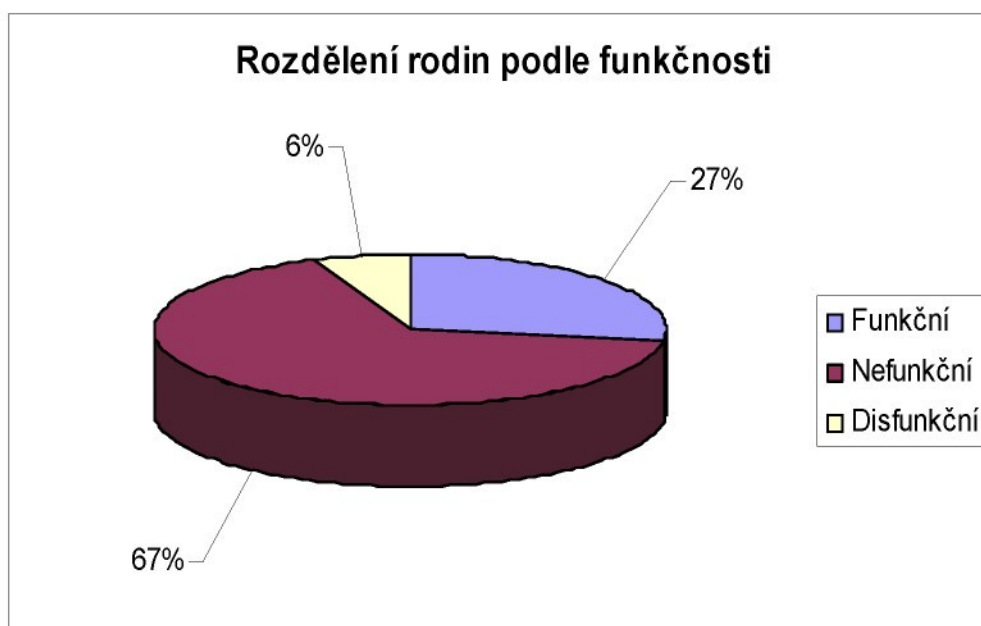
3.7.6 Funkčnost rodiny

Ze zkoumaného vzorku byla sledována základní funkce rodiny. Mezi základní funkce rodiny patří funkce výchovná, materiální, emocionální a ochranná. Základem pro fungování rodiny je společná výchova dětí otcem i matkou společně. Rozborem spisových materiálů bylo sledováno, jestli se jedná o rodinu, kde došlo k rozvodu rodičů a jedinec žije a je vychováván pouze jedním z rodičů. Analýzou spisů bylo zjištěno, že ve 20 případech pochází z rodin, kdy jsou rodiče rozvedeni. Dítě žije v rodině, kde je pouze jeden rodič, který nemusí mít čas na výchovu a nemá ani dostatek finančních prostředků. To znamená, že u plných 80 % byli rodiče rozvedeni. Rodina má základní funkce a když není některá z nich naplněna, je rodina disfunkční. Ve 2 případech byly zjištěny disfunkční rodiny, kdy se otec zdržuje mimo

domov a o výchovu dítěte se nestará.⁷⁴ Z toho vyplývá, že v 6 % byly rodiny disfunkční.

Rodina hraje nejdůležitější úlohu v životě každého člověka. Podílí se na utváření jeho osobnosti prostřednictvím uspokojování potřeb a předávání životních zkušeností a společenských norem. Pokud byl jedinec vystaven nepříznivým vlivům v období vývoje, může u něj být zvýšené riziko vzniku antisociálního jednání. Pachatelé trestných činů se stávají častěji jedinci, kteří se setkali v minulosti se špatnou výchovou v neúplných rodinách, kde nedošlo k osvojení základních sociálních norem, což bylo analyzováno v teoretické části bakalářské práce.

Graf č. 7 Rozdělení rodin podle funkčnosti

3.7.7 Vzdělání rodičů

Úroveň vzdělání má značný vliv na vývoj dítěte. Každé dítě získává základní sociální normy v rodině. Pokud nemá společností přijímaný vzor, hrozí nebezpečí vzniku deviantního chování a jednání, které může vyústit až k páchání kriminality nebo zneužívání drog.

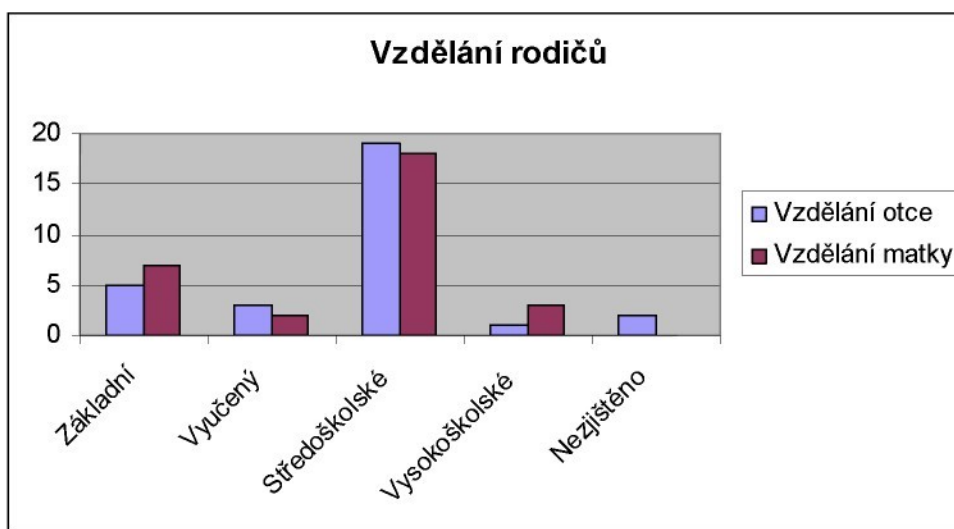
⁷⁴ Srovnej v Příloze č. 1 *Výstup hloubkové analýzy, případy pod číslem 3 a 22.*

Tabulka č. 8 Úroveň vzdělání rodičů

Vzdělání rodičů	Vzdělání otce	Vzdělání matky	Vzdělání celkem
Základní	5	7	12
Vyučený	3	2	5
Středoškolské	19	18	37
Vysokoškolské	1	3	4
Nezjištěno	2	0	2
Celkem	30	30	60

Úroveň vzdělání rodičů u zkoumaných případů je střední. Největší počet rodičů dosáhlo středoškolského vzdělání. Jednalo se o 37 z 60 rodičů, což je nadpoloviční většina.

Graf č. 8 Vzdělání rodičů

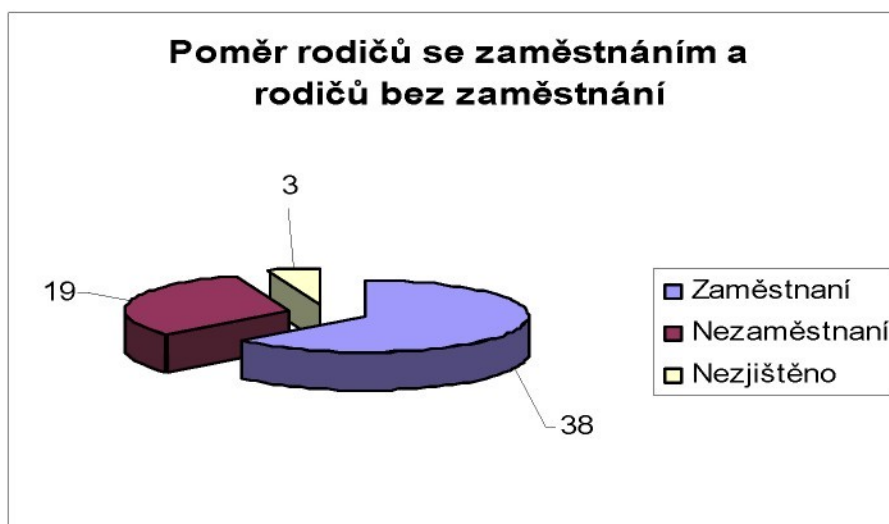

3.7.8 Zaměstnanost rodičů

Vysoké procento rodičů mělo trvalé zaměstnání. Jednalo se o 63 % z celkového počtu rodičů. Bez zaměstnání bylo 19 rodičů. Pouze ve 2 případech pocházeli mladiství pachatelé z úplných funkčních rodin, kde jsou zaměstnáni oba rodiče. V 17 případech

vydělávali oba z rodičů, ale byli rozvedeni a ve 3 případech se nepodařilo zjistit, jestli jsou rodiče zaměstnaní.

Graf č. 9 Poměr rodičů se zaměstnáním a rodičů bez zaměstnání

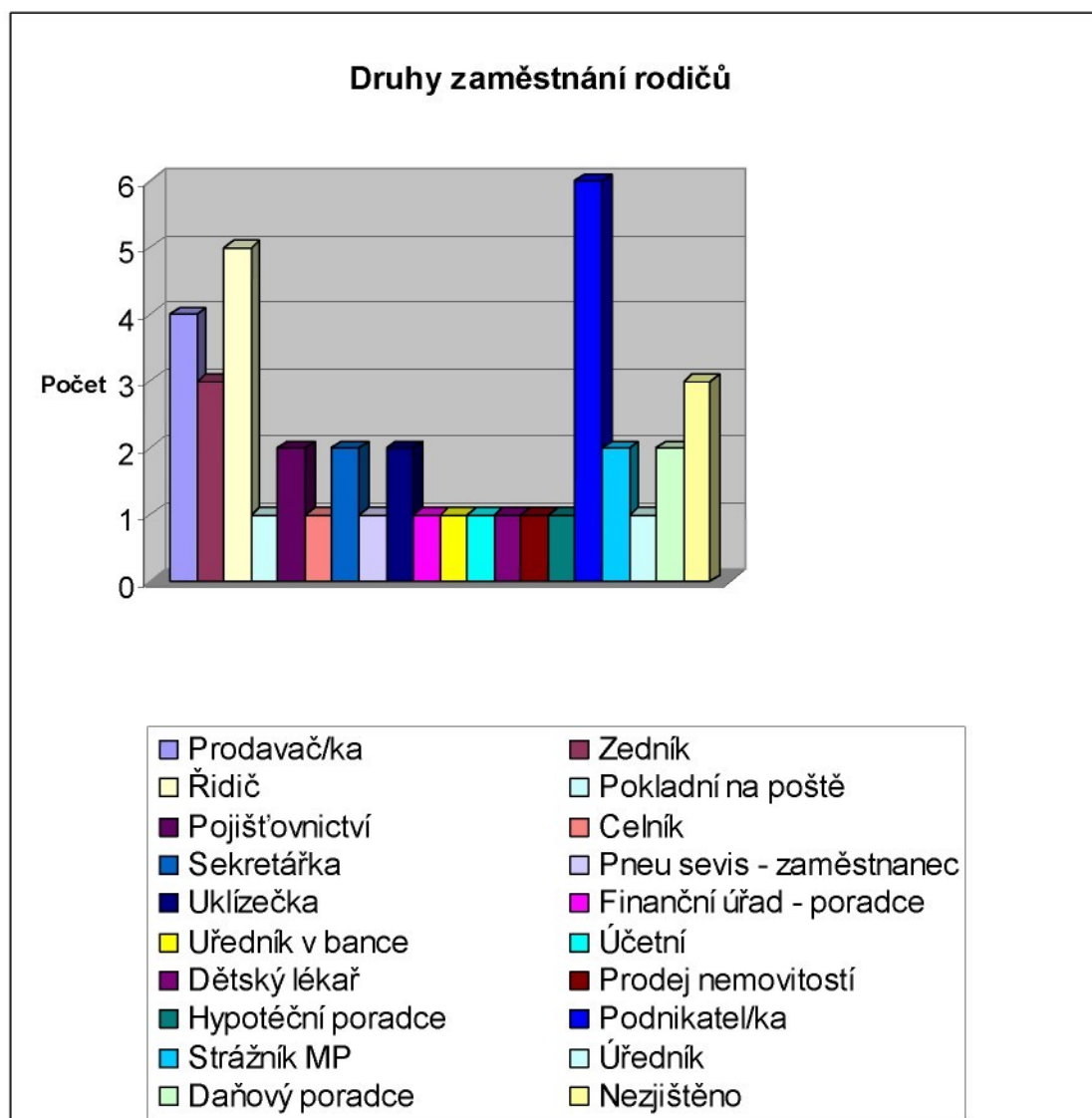

Špatný ekonomický stav rodiny a špatná výchova vede k nedostatečné výchově dětí, která může vyústit v páchání kriminality nebo zneužívání psychoaktivních látek. Z tabulky v Příloze č. 1 Výstup hloubkové analýzy, můžeme zjistit, že pouze ve 12 případech má rodina pravidelný příjem obou rodičů. Tento fakt ukazuje na pravděpodobný špatný finanční stav rodiny.

Tabulka č. 9 Poměr zaměstnanosti u mužů a žen u rodičů mladistvých pachatelů závislých na psychoaktivních látkách

Zaměstnanost	Muž	Žena
Zaměstnaní	21	17
Nezaměstnaní	8	11
Nezjištěno	1	2
Celkem	30	30

Graf č. 10 Druhy zaměstnání rodičů

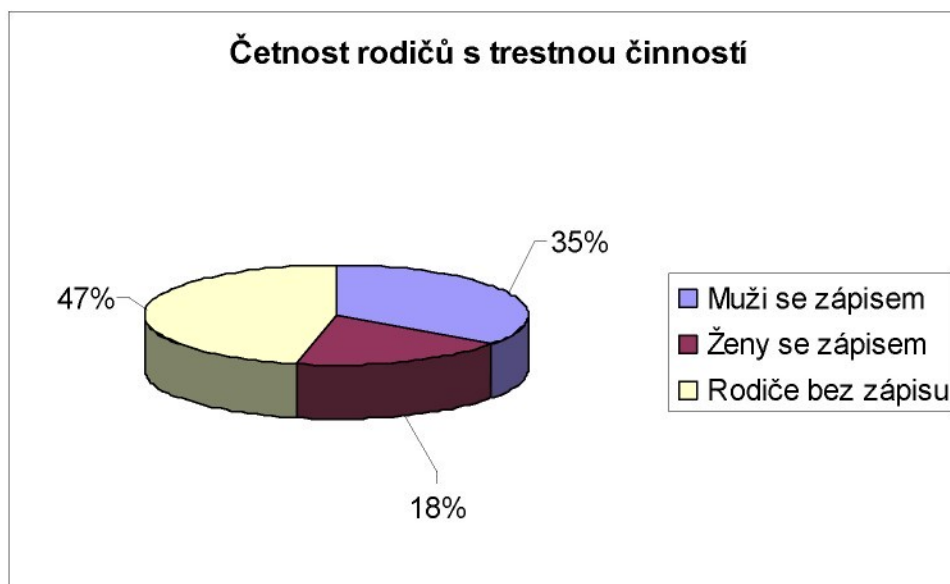
Z výše uvedené tabulky zaměstnání rodičů vyplývá, že nejčastějším druhem zaměstnání rodičů mladistvých pachatelů je podnikání, následovalo povolání řidič, prodavačka. Ostatní profese byly zastoupeny v jednom nebo dvou případech z celkového počtu zaměstnaných rodičů.

3.7.9 Kriminalita rodičů

Kriminalita rodičů je velkým rizikem pro rozvoj osobnosti a chování mladistvých. Jednání rodičů negativně zasahuje do vytváření sociálních norem jejich dětí. Chování a

postoje rodičů se promítají do výchovy jejich dětí. Dítě považuje antisociální jednání, pokud se vyskytne v rodině, za přípustné a velmi často se chová stejně jako jeho rodičové. To znamená, že se dopouští páchaní trestné činnosti. Negativní přístup rodičů k výchově může způsobit, že dítě se stane obětí drog.

Graf č. 11 Četnost rodičů s trestnou činností a zápisem v trestním rejstříku

Ve vzorku mladistvých pachatelů bylo zjištěno, že počet rodičů, kteří v minulosti spáchali trestný čin a mají zápis v trestním rejstříku je nejvíce zastoupena majetková trestná činnost. Následuje násilná trestná činnost. V 20 případech se rodiče mladistvých pachatelů dopustili krádeží, v 1 případě odcizil pachatel osobní vozidlo a dopustil se trestného činu neoprávněné užívání cizí věci a v 1 případě pachatel poškodil oplocení u rodinného domu a tím způsobil škodu další osobě. Ve 2 případech spáchali pachatelé loupežné přepadení, které spočívalo v odcizení věcí z tašek a kabelek poškozených osob. V ostatních případech se jednalo o hospodářskou trestnou činnost. Ve 4 případech se jednalo o podvod, v 1 případě šlo o pojišťovací podvod, ve 2 případech se jednalo o podílnictví a v 1 případě o zpronevěru svěřených peněz.

Studiem spisové dokumentace bylo zjištěno, že hlavním důvodem páchaní majetkové a násilné kriminality rodičů mladistvých pachatelů je získání finanční hotovosti. Peníze z trestné činnosti sloužily ve většině případů ke zlepšení životního stylu nebo k nákupu

alkoholu. Ani jeden z rodičů nebyl recidivista. K páchaní trestné činnosti nedocházelo ve spolupachatelství s dalšími osobami. Z grafu číslo 10 je zřejmé, že z celkového počtu má 53 % rodičů zápis v rejstříku trestů.

Tabulka č. 10 Druh spáchané trestné činnosti rodiči mladistvých pachatelů

DRUH TRESTNÉ ČINNOSTI	OTEC	MATKA
Krádeže	10	10
Loupeže	2	0
Podvod	3	1
Pojišťovací podvod	1	0
Podílnictví	2	0
Zpronevěra	1	0
Poškození cizí věci	1	0
Neoprávněné užívání cizí věci	1	0
Celkem	21	11

Graf č. 12 Porovnání kriminality mezi rodiči

Z grafu vyplývá, že kriminálního jednání se více dopouštějí muži. Násilné trestné činnosti se dle zkoumaného vzorku rodičů dopouštěli pouze muži. Ženy se dopustily pouze majetkové trestné činnosti.

3.8 Vyhodnocení předpokladů a shrnutí získaných výsledků

Cílem bakalářské práce bylo provést analýzu policejních statistik a zjistit, jaký je vztah mezi užíváním psychoaktivních látek a páčáním kriminality mladistvých v Praze. Při zpracování praktické části bakalářské práce bylo využito metody hloubkové analýzy spisové dokumentace a bylo pracováno se dvěma zdroji informací. Prvním zdrojem informací byly statistické údaje Policie České republiky. Dalším zdrojem informací byla zvolena metoda obsahové analýzy dokumentů. Metoda je založena na sběru informací a dat z písemných materiálů, které byly získány policisty při vyšetřování jednotlivých trestných činů.

Pro práci byly stanoveny dva základní předpoklady.

Předpoklad č. 1 Existuje statisticky významný vztah mezi užíváním psychoaktivních látek a kriminalitou mladistvých v Praze.

Podle stanoveného předpokladu by byl vztah mezi užíváním psychoaktivních látek a kriminalitou mladistvých považován za významný, pokud by z analýzy spisové dokumentace Policie České republiky vyplynulo, že alespoň 50% případů trestných činů mladistvých v Praze bylo spácháno aktivním uživatelem psychoaktivní látky. Ze statistických údajů Policie České republiky bylo zjištěno, že mladiství pachatelé se podíleli na páčání trestné činnosti v roce 2006 0,6 % a v roce 2007 0,5 % z celkového počtu spáchaných trestných činů. Za rok 2006 a rok 2007 se jednalo o 1000 případů mladistvých pachatelů a z toho bylo 10 % mladistvých pachatelů, kteří spáchali trestný čin pod vlivem psychoaktivní látky. Statistika ukazuje, že procento mladistvých závislých pachatelů se jeví jako statisticky málo významný, ale je nutné konstatovat, že samotný výskyt psychoaktivních látek a páčání kriminality mladistvých pod jejich vlivem je třeba brát jako velmi závažný a alarmující. Porovnáním získaných dat lze tvrdit, že u zkoumaného vzorku se předpoklad **ukázal jako neplatný.**

Předpoklad č. 2 Nejméně polovina drogově závislých mladistvých, které vyšetřovala Policie České republiky a kteří páčali trestnou činnost, pocházela z rodin, kde měl alespoň jeden z rodičů záznam v trestním rejstříku.

Popsaný předpoklad byl ověřen analýzou konkrétních případů ze spisové dokumentace Policie České republiky. K ověření předpokladu bylo sledováno, kolik mladistvých pachatelů závislých na psychoaktivních látkách pochází z rodin, kde byl alespoň jeden z rodičů pravomocně odsouzen za úmyslný trestný čin. Z grafu číslo 11 je zřejmé, že z celkového počtu respondentů má 53 % rodičů zápis v rejstříku trestů. Zároveň bylo zjištěno, že pouze v 9 % procentech rodin nedošlo ke spáchání trestného činu ani jedním z rodičů. V 10 rodinách byl zjištěn problém s nadměrným užíváním psychoaktivních látek. Tato skutečnost se promítla v kriminalitě rodičů. Při páchání kriminality rodičů měl vliv také nízké sociálně ekonomické postavení rodiny a špatná funkce rodiny. Z výsledků dále vyplývá, že většina rodin žila na hranici životního minima, bez zaměstnání nebo se zaměstnáním s minimálními příjmy. Porovnáním získaných dat lze tvrdit, že u zkoumaného vzorku byl předpoklad **potvrzen**.

Domníváme se, že tento výsledek ukazuje, že mladiství pachatelé trestných činů pocházejí z rodin, kde rodiče často zneužívají psychoaktivní látky, dopouštějí se kriminálního jednání. Jako hlavní příčiny sociálního narušení je tedy neúplnost rodiny například z důvodu rozvodu, nevhodná výchova, nadměrné užívání psychoaktivních látek rodiči, nezaměstnanost a vysoká trestanost rodičů.

Úroveň vzdělání rodičů u zkoumaných případů je na střední úrovni. Největší počet rodičů dosáhl středoškolského vzdělání. Dalším zjištěním je fakt, že nejčastěji zneužívaná psychoaktivní látka, jak mezi mladistvými pachateli, tak i mezi jejich rodiči, je alkohol. V České republice je zneužívání alkoholu tolerováno. Myslím si, že je chybou, že je možné koupit alkohol ve všech prodejnách, kde se prodávají například potraviny. Pro mladistvého se alkohol stává nejdostupnější psychoaktivní látkou. Dle mého názoru by se měl alkohol prodávat odděleně od ostatního zboží.

Účelem průzkumu bylo ukázat, jak značný vliv má na mladistvého jedince rodina a prostředí, ve kterém se vyvíjí. Chtěl jsem poukázat na faktory, které vedou k páchání kriminality a zneužívání psychoaktivních látek mladistvými. Z výstupů hloubkové analýzy jasně vyplývá, jak podstatný vliv má na kriminalitu mladistvých a užívání psychoaktivních látek mladistvými výchova v rodině. Pokud pochází mladistvý z rodiny, kde dochází ke zneužívání psychoaktivních látek a zanedbávání jeho výchovy, má větší sklony k páchání trestné činnosti. Dalším důležitým faktorem je kriminální jednání rodičů. Pokud má alespoň

jeden z rodičů zápis v trestní rejstříku za spáchaný trestný čin, jejich děti se také dopouštějí kriminálního jednání. Hlavním cílem páchaní kriminality mladistvými je získání finanční hotovosti k nákupu psychoaktivních látek, nejčastěji alkoholu. Mladiství se musí nejprve naučit, za pomoci rodičů, škol a dalších institucí, jak se mají v životě orientovat.

4 Závěr

Ve své práci jsem se prostřednictvím odborné literatury a výsledků analýzy spisové dokumentace zabýval problematikou kriminality mladistvých, kteří spáchali trestný čin pod vlivem psychoaktivní látky. V jednotlivých kapitolách jsem popisoval základní druhy psychoaktivních látek a jejich účinky na lidský organismus, kriminalitu mladistvých pachatelů závislých na těchto látkách a v praktické části jsem uvedl a analyzoval některé vybrané statistiky a jednotlivé případy v Praze. Bylo důležité popsat také zvláštnosti trestního řízení proti mladistvým a postup při řízení podle specifických právních předpisů. Práci jsem vypracoval tak, aby byla srozumitelná i pro člověka, který není odborníkem na popsanou problematiku.

Za nejdůležitější výsledek provedeného průzkumu považuji zjištění, že přítomnost kriminálního jednání rodičů značně ovlivňuje páchaní kriminality mladistvých. Bakalářská práce je přínosem pro mou práci a může sloužit jako zdroj základních informací při prohlubování znalostí o problematice kriminality drogově závislých mladistvých pachatelů trestných činů i pro mé spolupracovníky. Rovněž může sloužit jako zdroj teoretických informací pro mé známé, kteří se ještě nesetkali s popsaným tématem a také pro kolegy z pomáhání profesí.

Jako další směr bádání bych zvolil problematiku kriminality drogově závislých mladistvých a aplikaci právních norem, které se přímo vztahují k mladistvým. Snažil bych se také zjistit, jak probíhá spolupráce policistů s externími institucemi při řešení popsané problematiky.

Závěrem bych chtěl říci, že drogy jsou pro společnost obrovským sociálním, zdravotním i ekonomickým rizikem. V současnosti jsou vynakládány velmi vysoké částky v souvislosti s drogami a kriminalitou, zejména na fungování soudů, policie, zdravotnických a nápravných zařízení a preventivních opatření a programů. U mladistvých pachatelů dochází k páchaní trestných činů nejčastěji pod vlivem alkoholu. Vymítit zneužívání psychoaktivních látek se asi vůbec nepodaří. Hlavním cílem by mělo být jejich vytlačení na okraj zájmu společnosti. Zneužívání drog není slučitelné s běžným způsobem života.

5 Seznam použitých zdrojů

1. CHMELÍK, J. a kol. *Rukověť kriminalistiky*. 1. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2005. 532 s. ISBN 80-86898-36-9.
2. HAJNÝ, M. KLOUČEK, E. STUHLÍK, R. Akta Y. *Drogový problém versus rodina*. 1. vyd. Praha: Votobia, 1999. s. 121. ISBN 80-7220-022-4.
3. HERMOCHOVÁ, S. VAŇKOVÁ, J. DRLÍKOVÁ, E. *Aplikovaná sociální psychologie*. 2. vyd. Praha: Grada, 2000. 171 s. ISBN 80-85824-17-5.
4. HYNIE, S. *Psychofarmakologie v praxi*. 1. vyd. Praha: 1995. 320 s. ISBN 80-85824-17-5.
5. KUČTA, J. a kol. *Kriminologie. I. Část*. 1. vyd. Brno: 1993. 131 s. ISBN 80-210-0616-1.
6. MATOUŠEK, O. KROFTOVÁ, A. *Mládež a delikvence*. 1. vyd. Praha: Portál, 2003. 336 s. ISBN 80-7178-226-2.
7. MUSIL, J. a kol. *Metodika vyšetřování jednotlivých druhů trestných činů*. 2. vyd. Praha: Univerzita Karlova, 1993. 180 s. ISBN 80-7066-602-1.
8. NETÍK, K. NETÍKOVÁ, D. HÁJEK, S. *Psychologie v právu*. 1. vyd. Praha: C.H.Beck, 1997. 140 s. ISBN 80-7179-177-6.
9. NEŠPOR, K. PROVAZNÍKOVÁ, H. *Slovník prevence problémů působených návykovými látkami*. Praha: Státní zdravotní ústav, 1997. 55 s.
10. PRESL, J., *Drogová závislost, může být ohroženo i vaše dítě?* Praha: Maxdorf, 1994. 85 s. ISBN 80-85800-18-7.
11. RADIMSKÝ, M. a kol. *Psychiatrie I*. 3. vyd. Brno: Institut pro další vzdělávání pracovníků ve zdravotnictví, 1997. 176 s. ISBN 80-7013-218-3.

12. ŠEJVL, J. *Moralita uživatelů drog*. Bulletin NPDC č. 2/2002. Praha: Národní protidrogová centrála. 62 s. ISSN 1211-8834.

13. ŠTABLOVÁ, R. a kol. *Drogy, kriminalita a prevence*. 1. vyd. Praha: PA ČR. 1997. 214 s. ISBN 80-85981-64-5.

14. VÁGNEROVÁ, M. *Psychopatologie pro pracovníky policie a vězeňské služby*, 2. díl. 1. vyd. Liberec: 2003. 105 s. ISBN 80-7083-703-9.

15. VÁGNEROVÁ, M. *Psychopatologie pro pomáhající profese: Variabilita a patologie lidské psychiky*. 1. vyd. Praha: Portál, 1999. 448 s. ISBN 80-7178-214-9.

16. ZAPLETAL, J. a kol. *Kriminologie*. 2. vyd. Praha: Policejní akademie ČR, 1995. 122 s. ISBN 80-85981-15-7.

Použité zákony:

17. ZÁKON č. 218/2003 Sb. *O odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů*. (ve znění pozdějších změn a doplňků).

18. ZÁKON č. 140/1961 Sb. *Trestní zákon*. (ve znění pozdějších změn a doplňků).

19. ZÁKON č. 257/2000 Sb. *O Probační a mediační službě*. (ve znění pozdějších změn a doplňků).

Interní předpisy:

20. Metodický pokyn ředitele ÚSKPV PP ČR, ročník 2004 ze dne 29. prosince 2004, č.3, kterým se upravuje postup příslušníků Policie České republiky v oblasti součinnosti a spolupráce s Probační a mediační službou České republiky.

21. ZPPP č. 8/2002. Závazný pokyn policejního prezidenta, kterým se upravuje systém práce a postupy příslušníků Policie České republiky při odhalování a dokumentování kriminality dětí a trestné činnosti páchané na mládeži, čl. 2.

22. NPDC. Národní protidrogová centrála Útvaru pro odhalování organizovaného zločinu *Výroční zpráva za rok 2006*. Praha: 2006.

Použité internetové zdroje:

23. www.czso.cz/xa/redakce.nsf/i/char_praha, (10. 12. 2007). Český statistický úřad, 2007.

24. www.essk.pcr.cz/essk/_sest_root.asp (5. 3. 2008). Evidenčně statistický systém kriminality, Interní zdroj Policie České republiky.

25. www.prevcentrum.cz/cz/cpmr/info-pro-klienty. (10. 12. 2007). Centrum poradenství pro mládež a rodiny

26. www.old.lf3.cuni.cz/drogy/articles/zavislost_ol.htm. (10. 12. 2007). *Historie, příčiny a léčení drogových závislostí*. FIŠEROVÁ, M., Stránky ústavu farmakologie 3. LF UK.

27. www.mvcr.cz/casopisy/kriminalistika/1999/9901/drog_zav.html. (12. 12. 07).

GJURIČOVÁ, J., ŽÁRSKÝ, M., *Kriminalistika Základní model vzniku drogové závislosti*. ročník XXXII, číslo 1. Praha: 1999.

28. www.adiktologie.cz/articles.php?l=cz&cid=90&iid=200&acc=enb. (17. 4. 2007). RADIMECKÝ, J. *Drogová politika*.

29. www.biotox.cz/enpsyro/pj3pcancel.html. (10. 12.2007). *Encyklopedie psychotropních rostlin*.

30. www.mvcr.cz/statistiky/krim_stat/2000/pokorna/sprejeri.html (10. 12. 2007). POKORNÁ, E., *Sprejeři, graffiti*.

31. www.msmt.cz/vzdelavani/vybrane-termíny-primární-prevence. (25. 1. 2008). MŠMT. Kolektiv autorů. *Vybrané termíny primární prevence*.

6 Seznam příloh

Příloha č. 1: Česká republika – ceny OPL (omamných a psychotropních látek) v roce 2007

Příloha č. 2: Výstup hloubkové analýzy

Číslo	Pohlaví	Věk	Národnost	Druh spáchané trestné činnosti	Užívání psychoaktivních látek	Funkčnost rodiny	Vzdělání otce	Vzdělání matky
1	muž	17	česká	§ 234 - loupež	alkohol	rozvedení	vyučený	střední
2	muž	15	česká	§ 247 - krádež	alkohol	úplná funkční rodina	střední	střední
3	muž	15	česká	§ 247 - krádež	alkohol	otec-nezajímá se-disfunkční	střední	základní
4	muž	17	česká	§ 234 - loupež	alkohol	rozvedení	základní	střední
5	žena	17	slovenská	§ 257 - poškození cizí věci	alkohol	rozvedení	nezjištěno	střední
6	muž	17	česká	§ 247 - krádež	extáze	rozvedení	střední	základní
7	žena	16	česká	§ 247 - krádež	marihuana	rozvedení	střední	střední
8	muž	16	česká	§ 247 - krádež	marihuana	rozvedení	vysokoškolské	střední
9	muž	15	česká	§ 247 - krádež	alkohol	rozvedení	střední	vyučená
10	žena	17	rómská	§ 247 - krádež	marihuana	úplná funkční rodina	základní	základní
11	muž	17	česká	§ 251 - podílnictví	marihuana	rozvedení	střední	střední
12	muž	17	česká	§ 251 - podílnictví	marihuana	rozvedení	střední	střední
13	muž	17	slovenská	§ 250 - podvod	marihuana	úplná funkční rodina	vyučený	střední
14	muž	17	rómská	§ 247 - krádež	alkohol	rozvedení	základní	základní
15	muž	15	česká	§ 247 - krádež	alkohol	rozvedení	střední	vysokoškolské
16	muž	16	česká	§ 247 - krádež	alkohol	rozvedení	nezjištěno	střední
17	muž	16	česká	§ 247 - krádež	alkohol	rozvedení	střední	střední
18	muž	16	česká	§ 247 - krádež	alkohol	úplná funkční rodina	střední	střední
19	muž	17	česká	§ 234 - loupež	alkohol	rozvedení	střední	základní
20	žena	15	česká	§ 247 - krádež	alkohol	rozvedení	střední	střední
21	žena	17	rómská	§ 247 - krádež	alkohol	úplná funkční rodina	základní	základní
22	žena	17	česká	§ 247 - krádež	alkohol	otec-nezajímá se-disfunkční	střední	střední
23	muž	17	rómská	§ 257 - poškození cizí věci	pervitin	úplná funkční rodina	střední	střední
24	muž	17	rómská	§ 257 - poškození cizí věci	alkohol	rozvedení	střední	střední
25	muž	17	česká	§ 234 - loupež	alkohol	rozvedení	střední	střední
26	muž	16	rómská	§ 247 - krádež	pervitin	rozvedení	základní	základní
27	žena	16	česká	§ 247 - krádež	alkohol	úplná funkční rodina	střední	vysokoškolské
28	muž	16	česká	§ 247 - krádež	alkohol	rozvedení	střední	střední
29	muž	17	česká	§ 250 - podvod	alkohol	úplná funkční rodina	střední	vysokoškolské
30	muž	16	česká	§ 247 - krádež	alkohol	rozvedení	vyučený	vyučená

Zaměstnání otce	Zaměstnání matky	Nezaměstnanost rodičů	Nadměrné užívání psychoaktivních látek v rodinách	Četnost rodičů se zápisem v rejstříku trestů
	sekretářka	otec	otec-pervitin	otec - § 247 - krádež
řidič autobusu		matka		otec, matka - § 247 - krádež
zedník	prodavačka			otec, matka - § 247 - krádež
	prodavačka	otec	otec-alkohol	otec - § 234 - loupež
nezjištěno	sekretářka			otec - § 234 - loupež
úředník	pokladní na poště			matka - § 247 - krádež
řidič	úřednice v bance			otec - § 247 - krádež
podnikatel	daňový poradce			
strážník MP	prodavačka			matka - § 250 - podvod
		otec, matka		otec, matka - § 247 - krádež
řidič tramvaje	hypotéční poradce			otec - § 251 - podílnictví
podnikatel		matka		otec - § 248 - zpronevěra
zedník		matka		otec - § 250a - pojišťovací podvod
		otec, matka	otec-alkohol	otec - § 249 - neoprávněné užívání cizí věci
pojišťovací agent	účetní			
	nezjištěno	otec	otec-alkohol	otec, matka - § 247 - krádež
	podnikatel	otec		otec - § 257 - poškození cizí věci
podnikatel	podnikatel			
řidič taxi		matka	matka-alkohol	otec, matka - § 247 - krádež
celník	finanční úřad poradce		otec-alkohol	otec - § 247 - krádež
	uklízečka	otec		matka - § 247 - krádež
prodavač aut		matka		otec - § 250 - podvod
strážník MP		matka		
likvidátor v pojišťovně		matka	otec-alkohol	otec - § 250 - podvod
pneu servis zaměstnanec		matka	matka-alkohol	otec, matka - § 247 - krádež
		otec, matka	otec-alkohol	otec - § 250 - podvod
řidič autodoprava	dětský lékař			otec - § 251 - podílnictví
makléř	nezjištěno			matka - § 247 - krádež
daňový poradce	ředitelka kosmetické firmy			
zedník	uklízečka		otec-pervitin	otec, matka - § 247 - krádež

Česká republika - ceny OPL

OPL	cena v Kč/gram		cena v Kč/gram	
	pouliční prodej ¹⁾	ø ²⁾	prodej ve velkém	ø
Amfetamin	500 - 1500	993	500 - 1000	700
Extáze (tbl)	80 - 500	213	30 - 200	109
Hašiš	100 - 500	256	50 - 300	159
Heroin	800 - 2000	1100	400 - 1500	828
Kokain	1200 - 3500	2056	1200 - 2000	1875
LSD/Halucinogeny	20 - 300	177	20 - 200	119
Marihuana - 1 joint	10 - 20	15	-	-
Marihuana ³⁾	20 - 350	174	20 - 250	127
Metamfetamin	500 - 4000	1131	500 - 1500	801
Opium (ml)	100	100	50 - 100	68
Subutex 2mg	100 - 200	163	50 - 100	75
Subutex 8mg	200 - 500	275	150 - 200	183
Toluen (kg)	-	-	-	-

¹⁾ rozpětí cen dle údajů uvedených jednotlivými okresy

²⁾ průměr vypočítaný ze všech cen uvedených jednotlivými okresy

³⁾ cena za gram bez ohledu na procento účinné látky - nelze rozlišit

